

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN FİNANSAL TEKNOLOJİ KULLANIMINA
ETKİSİNİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Umut ÇELİK

İSTANBUL, 2023

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN FİNANSAL TEKNOLOJİ KULLANIMINA
ETKİSİNİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİ AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Umut ÇELİK

TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. İlkay TURAN

İSTANBUL, 2023

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

08/10/2021

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	İşletme
Öğrencinin Adı Soyadı:	Umut ÇELİK
Tezin Adı:	Finansal Okuryazarlığın Finansal Teknoloji Kullanımına Etkisinin Teknoloji Kabul Modeli Açısından Değerlendirilmesi
Tez Savunma Tarihi:	04.09.2023

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu
İşletme Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Dr. Öğretim Üyesi F. Elif ÇETİN

Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans
tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurum	İmza
Tez Danışmanı:	Doç. Dr. İlkay TURAN	Bahçeşehir Üni.Myo	
2. Üye:	Doç. Dr. Okan YAŞAR	İstinye Üni. İibf	
3. Üye:	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sıtkı SAYGILI	Bahçeşehir Üni. Myo	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, SOYAD : Umut Çelik

İmza :

ÖZET

FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN FİNANSAL TEKNOLOJİ KULLANIMINA ETKİSİNİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çelik, Umut

İşletme Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. İlkey Turan

Eylül, 2023, 96 Sayfa

Dünyada hızlı teknolojik değişimler ve bununla gelişen yeni teknolojiler sayesinde insanlar daha hızlı ve güvenilir bir şekilde işlemlerini gerçekleştirecektir. Gelişen teknoloji birçok sektörü de etkilemektedir. Bu sektörlerin başında bankacılık yer almaktadır. Özellikle gelişen teknoloji ile birlikte finansal anlamda artan maliyeti azaltmakta ve ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Finansal alanda artan ürün çeşitliliği ve buna bağlı olarak birçok işlemlerin online olarak gerçekleşmesinden dolayı bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerinin ne düzeyde olduğu çok daha önemli hale gelmiştir. Bununla birlikte fintech şirketleri de ortaya çıkmıştır. Türkiye fintech ekosisteminde fintech aktif olarak faaliyet göstermektedir. Bankacılık özelinde incelediğimiz de artık müşterilerin kullanmış olduğu mobil bankacılık sayesinde bireyler tüm tahsilat işlemlerini, uzaktan hesap açılışlarını, kredi taleplerini, diğer bankalarda bulunan hesaplarını aynı mobil bankacılıktan takip edebilmeyi gibi birçok olanağa sahip olmaktadır. Bu sayede bankalarda bu noktada geleneksel bankacılığın dışına çıkarak danışman olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Ülkemizde bankalardan hizmet alan müşteriler finansal hizmet sunan kişiler tarafından yüz yüze hizmet almayı tercih etmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biride finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olmasından dolayı finansal teknoloji ürünlerinin sağlıklı bir şekilde kullanımına eğitim seviyesinin düşük olduğunu söyleyebiliriz. Burada bankalar fintech ürünleri ile müşteri ihtiyaçlarını dikkatli bir

şekilde incelemeli ve bireylere sadece sohbet robotları ile değil birebir de etkili bir iletişim kurmalıdır. Örneğin bunu hizmetleri ile hızlı bir şekilde iletişim kurulabilir.

Bu çalışmada İstanbul ilinde özel banka müşterilerinin finansal teknoloji kullanımını teknoloji kabul modeli ile açıklamak ve bu modelde finansal okuryazarlığın etkisini ölçmektedir. Araştırma da finansal okuryazarlık teknoloji kabul modelinde gerçekleşen davranışı etkilediği tespit edilmiştir. Finansal okuryazarlığın alt boyutlarında sözleşme metni bilinirliği ve riskten kaçınma gerçekleşen davranışı etkilediği tespit edilmiştir. Diğer alt boyutlarda anlamlılık tespit edilmemiştir. Demografik faktörlerde cinsiyete göre incelediğimizde kadınların erkeklere göre finansal okuryazarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgulara istinaden banka müşterilerinin finansal teknoloji ürünlerinin kullanımının artmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal okuryazarlık, Fintech, Teknoloji Kabul Modeli

ABSTRACT

EVALUATION OF THE EFFECT OF FINANCIAL LITERACY ON THE USE OF FINANCIAL TECHNOLOGY IN TERMS OF TECHNOLOGY ACCEPTANCE MODEL

Çelik, Umut

Master's Program in Business Administration

Supervisor: Assist Prof. İlkey Turan

September, 2023, 96 Pages

Thanks to rapid technological changes and the emerging new technologies, people will be able to carry out their transactions faster and more reliably in the world. The evolving technology also affects many sectors, with banking being at the forefront. Especially with the advancement of technology, it reduces the increasing costs in the financial sense and contributes to the country's economy. Due to the increasing variety of financial products in the financial sector and the online execution of many transactions, the level of individuals' financial literacy has become even more important. In addition, fintech companies have emerged. Fintech actively operates in the Turkish fintech ecosystem. When we examine banking specifically, individuals now have many possibilities through mobile banking, which customers actively use. They can perform all collection transactions, open accounts remotely, request loans, and monitor their accounts in other banks through the same mobile banking platform. As a result, banks have started to provide services as advisors, moving away from traditional banking at this point.

In our country, customers who receive services from banks prefer to receive face-to-face services from individuals who provide financial services. One of the important reasons for this is the low level of financial literacy, indicating that the education level for the healthy use of financial technology products is low. In this regard, banks should carefully examine customer needs with fintech products and establish effective communication not only through chatbots but also through direct interaction with individuals. For example, this can be achieved through their services by establishing quick communication.

This study aims to explain the use of financial technology by private bank customers in Istanbul using the technology acceptance model and measure the impact of financial literacy in this model. The research found that financial literacy affects the behavior occurring in the technology acceptance model. In the sub-dimensions of financial literacy, it was found that contract text literacy and risk aversion affect the behavior occurring in the model. No significance was found in other sub-dimensions. When examining demographic factors by gender, it was found that women have higher levels of financial literacy compared to men. Based on the findings obtained from the research, recommendations have been made for increasing the use of financial technology products by bank customers.made to increase the use of financial technology products of bank customers.

Keywords: Financial literacy, Fintech, Technology Acceptance Model

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tez sürecinin hazırlanma aşamasında ve tamamlanmasında beni destekleyen aileme, bu çalışmanın tamamlanmasında üzerimde ilgi ve emeği olan yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. İlkay Turan’a teşekkür ederim

Umut ÇELİK

Eylül / 2023

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
Bölüm 1: Giriş.....	1
1.1. Finansal Okuryazarlık Kavramı.....	2
1.1.1.Finansal Okuryazarlık Tanımı	3
1.1.2. Finansal Okuryazarlığın Önemi.....	4
1.1.3. Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri.....	7
1.2. Finansal Eğitimi.....	9
1.2.1. Finans Eğitiminin Tanımı.....	9
1.2.2. Finans Eğitiminin Hedefleri.....	11
Bölüm 2: Finansal Teknolojiler.....	15
2.1 Finansal Teknolojilerin Tanımı.....	15
2.2 Finansal Teknolojilerin Tarihi.....	16
2.3 Finansal Teknolojilerin Gelişimi.....	17
2.4 Türkiye’deki Finansal Teknoloji Gelişimi.....	19
2.5 Finansal Teknoloji Ekosistemi.....	21
2.6 Finansal Teknoloji Ekosisteminin Tanımı.....	21
2.7. Finansal Teknoloji Girişimleri ve Startup’lar.....	22
2.7.1 Finansal Kuruluşlar ve Finansal Teknoloji.....	24
2.7.2 Yeni Teknoloji ve Araçlar.....	26
2.7.3 Yeni Finansal Teknolojilerin Örnekleri.....	27
2.7.4 Finansal Teknoloji Araçları ve Uygulamaları.....	28
2.7.5 Finansal Teknolojilerin Avantajları ve Dezavantajları.....	30

Bölüm 3: Teknoloji Kabul Modeli.....	32
3.1 Teknoloji Kabul Modeli.....	32
3.1. Teknoloji Kabul Modelinin Tanımı.....	32
3.1.2 Teknoloji Kabul Modelinin Bileşenleri.....	34
3.1.3 Teknoloji Kabul Modelinin Uygulama Alanları.....	35
3.2. Literatürde Finansal Okuryazarlık ve Teknoloji Kabul Modeli İlişkisi.....	37
3.2.1. Finansal Okuryazarlık ve Teknoloji Kabulü Arasındaki İlişki.....	37
Bölüm 4: Teknoloji Kabul Modeli Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişkiyi Gösteren Araştırmalar.....	38
Bölüm 5: Finansal Okuryazarlığın Finansal Teknoloji Kullanımı Etkisini Teknoloji Kabul Modeli Açısından Değerlendirilmesi.....	42
5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	42
5.2. Araştırma Yöntemi.....	43
5.3 Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri.....	43
5.4 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	44
5.5 Araştırma Verilerinin Toplanması.....	44
5.5.1. Veri Toplama Aracı.....	45
5.6 Araştırmada Kullanılan Ölçekler.....	46
5.6.1 Güvenilirlik ve Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	46
5.7 İstatiksel Analiz.....	50
5.8 Gruplara Göre Karşılaştırma Bulguları.....	51
5.8.1. Cinsiyete göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?	51

5.8.2. Medeni duruma göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mı?	52
5.8.3. Gelir düzeyine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?	53
5.8.4. Eğitim seviyesine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?	54
5.8.5. Yaşa göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?	55
5.9 Bulgular.....	56
5.9.1. Ölçek puanları arasında ilişki var mıdır?	57
5.9.2 Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu kabiliyeti, riskten korunma ve sözleşme metni bilinirliği puanlarının katılımcılarına gerçekleşen davranış düzeylerini nasıl etkiler?	58
5.9.3 Algılanan kullanım kolaylığı puanların katılımcıların algılanan fayda puanların olan etkisi nasıldır?	60
5.9.4 Algılanan kullanım kolaylığı puanların katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına olan etkisi nasıldır?	61
5.9.5 Algılanan fayda puanlarına katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına olan etkisi nasıldır?	62
5.9.6 Kullanıma yönelik tutum puanların katılımcıların davranışsal niyet puanlarına olan etkisi nasıldır?	63
5.9.7 Davranışsal niyet puanların katılımcıların gerçekleşen davranış puanlarına olan etkisi nasıldır?	64
Bölüm 6: Tartışma ve Sonuçlar	65

KAYNAKÇA.....68

EKLER.....73

A: Bahçeşehir Üniversitesi Bilimsel Araştırma Yayın Etiği Kurul Kararı

B: Ölçek Kullanım İzinleri.....

C: Gönüllü Bilgilendirme ve Onam Formu.....

D: Kişisel Bilgi Formu.....

E:Finansal Teknoloji Kullanım Ölçeği-Anket Formu (FTKÖ-AF).....

F: Finansal Okuryazarlık Ölçeği-Anket Formu (FOÖ-AF).....

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR

Tablo 1 Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği İçin Faktör Yükleri ve Güvenirlik Tablosu

Tablo 2 Finansal Okuryazarlık Ölçeği İçin Faktör Yükleri ve Güvenirlik Tablosu

Tablo 3 Model Veri Uyum Kriter Tablosu

Tablo 4 Model Veri Uyum Tablosu

Tablo5 Cinsiyete Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Tablo 6 Medeni Duruma Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Tablo 7 Gelir düzeyine Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Tablo 8 Eğitim seviyesine Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Tablo 9 Yaşa Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Tablo 10 Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı

Tablo 11 Ölçek Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistik Tablosu

Tablo 12 Pearson Korelasyon Tablosu Teknoloji Kabul Modeli Ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki

Tablo 13 Çoklu Bağlantı Problemi Tablosu

Tablo 14 Finansal Okuryazarlık Değişkenlerinin Regresyon Tablosu

Tablo 15 Algılanan Fayda Regresyon Tablosu

Tablo 16 Kullanıma Yönelik Tutum Değişkeninin Regresyon Tablosu

Tablo 17 Algılanan Faydanın Kullanıma Yönelik Tutuma Etkisinin Regresyon Tablosu

Tablo 18 Kullanıma Yönelik Tutumun Davranışsal Niyete Olan Etkisinin Regresyon Tablosu

Tablo 19 Davranışsal Niyetin Gerçekleşen Davranışa Etkisinin Regresyon Tablosu

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1 Araştırmanın Teorik Modeli Ve Hipotezleri

KISALTMALAR LİSTESİ

TKM.	Teknoloji Kabul Modeli
TAM.	Technology Acceptance Model
FİNTECH	Financial Technology
FİNTEK	Finansal Teknoloji
YZ.	Yapay Zeka
MÖ	Makine Öğrenimi
NFC	Near Field Communication
RPA	Robotik Süreç Otomasyonu
P2P	Veri paylaşmak için kullanılan bir ağ protokolüdür
MKİ	Mikro Küçük İşletmeler
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
SPSS	Statistical Packages For The Social Sciences
SD	Serbestlik Derecesi

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu araştırma, finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konuları anlama ve finansal kararlarını etkili bir şekilde yönlendirme becerisi olarak tanımlanabilir. Finansal teknoloji ise, gelişen teknoloji kullanılarak sunulan finansal hizmetler ve çözümlerdir. Teknoloji Kabul Modeli, bireylerin yeni teknolojileri benimseme sürecini anlamak için kullanılan bir teorik çerçeve olarak hizmet vermektedir.

Araştırmalar, finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisini anlamak için önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Örneğin, Mustafa vd. (2021), Pakistan'daki banka müşterilerinin finansal teknolojiye yönelik tutumlarını değerlendirdi ve algılanan fayda, algılanan kolaylık ve güven gibi faktörlerin finansal teknolojiye yönelik tutumu etkilediğini bulmuştur. Bu sonuçlar, finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisini vurgulamaktadır.

Benzer şekilde, Vukovic vd. (2019), Split'teki internet bankacılığının kabulünü inceledi ve algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven ve bilişsel farkındalık gibi faktörlerin internet bankacılığının kabulünde etkili olduğunu bulmuştur. Bu çalışma, finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına olan etkisini değerlendiren diğer araştırmalarla da uyumludur.

Bu araştırma, finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisini daha iyi anlamak ve finansal hizmet sağlayıcılarına stratejik kararlarında rehberlik etmek için önemli bir bilgi kaynağı sağlayacaktır. Bu çalışmanın sonuçları, finansal okuryazarlığı artırmak ve finansal teknoloji kullanımını teşvik etmek için eğitim programları ve farkındalık kampanyaları gibi çeşitli stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunması noktasında önem arz etmektedir.

1.1 Finansal Okuryazarlık Kavramı

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda bilgi, beceri ve anlayışa sahip olma yeteneğidir. Bu kavram, finansal dünyanın karmaşıklığına karşı bireylerin güçlü ve bilinçli bir şekilde hareket etmelerini sağlamayı hedeflemektedir. Finansal okuryazarlık, finansal terimleri anlama, finansal ürünleri değerlendirme, bütçe yönetimi, tasarruf etme, borçlanma ve yatırım yapma gibi finansal konularda bilinçli kararlar alabilme yeteneğini ifade etmektedir (Polat, 2023: 441).

Finansal okuryazarlık, herkesin hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Her birey, finansal kararlar alırken finansal okuryazarlık becerilerine ihtiyaç duyar. Bunlar, gelirin etkili bir şekilde yönetilmesini, tasarruf yapmayı öğrenmeyi, bütçe yapmayı, borçlarını yönetmeyi ve yatırım yapmayı içermektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal güvenliklerini artırır, gelecekteki finansal hedeflerine daha iyi odaklanır ve finansal darboğazlardan daha kolay çıkabilmektedirler (Chu vd., 2017: 799-820).

Finansal okuryazarlık, bireylere finansal piyasalarda daha bilinçli bir şekilde hareket etme imkânı vermektedir. Finansal terimleri ve kavramları anlamak, finansal ürünleri ve hizmetleri değerlendirmek, riskleri değerlendirmek ve finansal hedeflere ulaşmak için stratejiler geliştirmek gibi becerileri içermektedir. Bu da bireylerin finansal piyasalardaki fırsatları daha iyi değerlendirebilmesini sağlamaktadır (De Beckker vd., 2020: 912-930).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal refahını artırma potansiyeline sahiptir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, daha iyi mali kararlar alır, tasarruf eder, borçlarını daha etkili bir şekilde yönetir ve yatırım yapar. Bu da uzun vadede finansal güvenlik ve istikrar sağlar. Ayrıca, finansal okuryazarlık, kişisel ve toplumsal ekonomik refahın artmasına katkıda bulunabilir (Demir & Elden Ürgüp, 2022: 73).

Finansal okuryazarlık, yaşam boyu süren bir öğrenme sürecidir. Eğitim kurumları, finansal kuruluşlar ve devletler, finansal okuryazarlık düzeyini artırmak için çeşitli programlar ve kaynaklar sunmaktadır. Bu programlar,

finansal konuları anlama, finansal terimleri ve kavramları öğrenme, bütçe yönetimi becerilerini geliştirme, borç yönetimi stratejileri öğrenme, tasarruf alışkanlığı kazanma ve yatırım bilincini artırma gibi konuları kapsamaktadır. Ayrıca, finansal okuryazarlık eğitimi, finansal dolandırıcılık ve tüketici hakları gibi konuları da ele alarak bireylerin finansal güvenliklerini artırmayı hedeflemektedir (Murendo ve Mutsonziwa, 2017: 95-103).

Finansal okuryazarlık, kişisel ekonomik refahın yanı sıra toplumsal ekonomik refahın da artmasına katkıda bulunabilir. Finansal okuryazarlığa sahip olan bireyler, daha iyi mali kararlar alırken toplumun genel ekonomik istikrarına da katkı sağlamaktadır. Bu da ekonomik büyümeyi teşvik eder, iş fırsatlarının artmasına yardımcı olur ve yoksulluğun azalmasını destekler. Ayrıca, finansal okuryazarlık, toplumda gelir eşitsizliğini azaltmaya ve sosyal adaleti sağlamaya da yardımcı olabilir (Gignac vd., 2023).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal piyasalardaki fırsatları daha iyi değerlendirmelerini sağlayarak girişimciliği teşvik eder. Finansal okuryazarlığa sahip olan bireyler, iş fikirlerini değerlendirebilir, finansal kaynakları yönetme becerisine sahip olabilir ve kendi işlerini kurma veya mevcut işlerini büyütme konusunda daha başarılı olabilirler. Bu da ekonomideki girişimcilik ve inovasyonu destekler ve ekonomik büyümeyi tetikler (Şengel vd., 2022: 489).

1.1.1 Finansal Okuryazarlık Tanımı

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularla ilgili bilgi, beceri ve anlayışa sahip olma yeteneğidir. Bu kavram, bireylerin finansal kararlar alırken gerekli bilgi ve analitik becerilere sahip olmalarını vurgular. Finansal okuryazarlık, kişilerin gelirlerini yönetme, tasarruf etme, borçlanma, yatırım yapma ve riskleri değerlendirme gibi finansal konularda bilinçli kararlar alabilme yeteneğini içermektedir (Dalci ve Arslan Ayazlar, 2022: 1333).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal terimleri, araçları ve süreçleri anlayabilmesini gerektirir. Bu, bütçe oluşturma, borç yönetimi, vergi bilgisi, sigorta konuları gibi günlük finansal işlemlerin yanı sıra daha karmaşık konuları da kapsar, örneğin emeklilik planlaması, yatırım stratejileri ve piyasa analizi gibi (Sel, 2022: 222).

Finansal okuryazarlık aynı zamanda riskleri değerlendirme ve finansal hileleri tanıma yeteneğini içermektedir. Bireylerin dolandırıcılık, kimlik avı ve diğer finansal suistimallerle karşılaştıklarında kendilerini koruyabilmeleri için finansal okuryazarlığa ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık, tüketici haklarının korunması ve finansal güvenliğin sağlanması açısından da önemlidir (Pearson ve Korankye, 2022).

Finansal okuryazarlık, yaşam boyu süren bir öğrenme sürecidir. Eğitim kurumları, finansal kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve devletler, finansal okuryazarlığı artırmak için çeşitli programlar ve kaynaklar sunmaktadır. Bu programlar, bireylere finansal terimlerin ve kavramların anlaşılması, bütçe oluşturma ve tasarruf yapma becerileri gibi temel finansal yetkinlikleri kazandırmayı hedeflemektedir (Mihalcova vd., 2014: 317-321).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal refahını artırma potansiyeline sahiptir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, daha bilinçli finansal kararlar alır, daha etkili bir şekilde tasarruf eder, borçlarını daha iyi yönetir ve yatırım yapar. Bu da uzun vadede finansal güvenlik ve istikrar sağlar (Tural Sönmez, 2022: 569).

1.1.2 Finansal Okuryazarlığın Önemi

Finansal okuryazarlık, günümüzün karmaşık ve hızla değişen finansal dünyasında büyük bir öneme sahiptir. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeyi, mali refahlarını ve geleceklerini olumlu yönde etkileyebilir (Litvinova, 2018: 314-318).

Finansal okuryazarlık, bireylere finansal kararlarında daha bilinçli ve doğru seçimler yapabilme becerisi kazandırır. Bütçe oluşturma, tasarruf etme, yatırım yapma ve borç yönetimi gibi finansal konularda bilgi sahibi olan kişiler, gelecekteki hedeflerine ulaşmak için daha iyi planlama yapabilirler. Finansal okuryazarlık, kişilerin gelirlerini en etkili şekilde yönetmelerine ve finansal hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Al-Bahrani vd., 2019: 572-599).

Finansal okuryazarlık, riskleri değerlendirme ve yönetim becerisini geliştirir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan kişiler, yatırım yaparken

riskleri daha iyi analiz edebilir ve finansal piyasalardaki dalgalanmalara karşı daha dirençli olabilirler. Ayrıca, sigorta ve emeklilik gibi alanlarda da daha bilinçli kararlar alabilirler (Bozdoğanoglu, 2022: 47).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal güvenliklerini artırmada önemli bir rol oynar. Tasarruf etme alışkanlığı kazanan, bütçesini doğru yöneten ve yatırım yapabilen kişiler, acil durumlar veya emeklilik gibi beklenmedik mali ihtiyaçlarla daha iyi başa çıkabilirler. Finansal okuryazarlık, kişilerin finansal darboğaza düşme riskini azaltır ve mali bağımsızlık sağlar (Gignac vd., 2023).

Finansal okuryazarlık, tüketicilerin finansal ürünler ve hizmetler hakkında bilinçli kararlar alabilmelerini sağlar. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal terimleri anlayabilir, faiz oranlarını karşılaştırabilir ve dolandırıcılık gibi finansal suistimallere karşı daha savunmasız olmazlar. Bu da tüketicilerin haklarını koruma ve finansal dolandırıcılıklardan kaçınma konusunda daha etkili olmalarını sağlamaktadır (Chu vd., 2017: 799-820).

Finansal okuryazarlık, toplumlar ve ekonomiler için önemli bir faktördür. Finansal olarak bilinçli ve okuryazar bireyler, ekonomik büyümeye katkıda bulunabilirler. (Özer, 2022: 308).

Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, yatırım fırsatlarını daha iyi değerlendirebilir ve daha bilinçli yatırım kararları alabilirler. Bu da ekonomideki yatırımların artmasına ve sermaye birikiminin artırılmasına katkı sağlamaktadır. Yatırımların artması, ekonomik büyümeyi destekler ve istihdam olanaklarını genişletebilir (Mihalcova vd., 2014: 317-321).

Finansal okuryazarlık, girişimcilerin finansal yönetim ve kaynak kullanımı konusunda daha bilinçli olmalarını sağlar. İyi bir finansal planlama ve kaynak yönetimi, yeni işletmelerin başarılı olma olasılığını artırır. Girişimciler, finansal okuryazarlık sayesinde riskleri yönetme ve finansman seçeneklerini değerlendirme konusunda daha yetenekli hale gelebilirler. Bu da yenilikçi iş fikirlerinin geliştirilmesini teşvik eder ve ekonomik büyümeyi destekleyebilir (Spiranec vd., 2012: 262-278).

Finansal okuryazarlık, bireylerin borçlanma ve kredi kullanımı konusunda daha bilinçli olmalarını sağlar. Bireyler, finansal okuryazarlık sayesinde kredi ürünlerini anlayabilir, faiz oranlarını karşılaştırabilir ve borç ödeme planlarını yönetebilirler. Bu, aşırı borçlanmanın önlenmesine yardımcı olur ve finansal kriz riskini azaltabilir (Gedvilaite vd., 2022).

Finansal okuryazarlık, bireylerin tüketim alışkanlıklarını ve harcama davranışlarını etkilemektedir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, gereksiz harcamalardan kaçınma, bütçe yapma ve tasarruf etme konularında daha bilinçli kararlar almaktadır. Bu da kişisel tasarrufların artmasına ve ekonomideki tasarruf seviyelerinin yükselmesine katkı sağlamaktadır (Eken İnan vd., 2022: 475).

Finansal okuryazarlık, istikrarlı bir finansal sistemin oluşturulmasında önemli bir faktördür. Bireylerin finansal terimleri anlaması, finansal ürünleri ve hizmetleri doğru bir şekilde değerlendirmesi, finansal piyasalara güveni artırır. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal dolandırıcılıklar ve kötü niyetli faaliyetlere karşı daha dirençli olurlar. Bu da finansal sistemin istikrarını sağlar ve güvenin artmasını destekler (Kavas ve Erkan, 2022: 379).

Finansal okuryazarlık, gelir adaletinin sağlanmasında önemli bir rol oynar. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, mali kaynakları etkili bir şekilde yönetme ve finansal fırsatlardan yararlanma konusunda daha eşit şartlara sahip olurlar. Bu da gelir eşitsizliğini azaltabilir ve toplumda daha adil bir gelir dağılımı sağlanmasına katkıda bulunabilir (Hidajat ve Hamdani, 2017: 7173-7176).

Finansal okuryazarlık, toplumsal refahın artırılmasına katkıda bulunur. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, ekonomik sıkıntılarla daha etkili bir şekilde başa çıkabilir ve finansal bağımsızlık elde edebilirler. Bu da toplumun genel refah düzeyini yükseltir ve yoksulluğun azaltılmasına yardımcı olabilir (Litvinova, 2018: 314-318).

Tüm bu anlatılanlar bağlamında, finansal okuryazarlık bireylerin ve toplumların finansal refahını artıran, ekonomik büyümeyi destekleyen ve

finansal istikrarı sağlayan önemli bir faktördür. Finansal okuryazarlık düzeyini artırmak için eğitim kurumları, finansal kuruluşlar ve devletlerin destekleyici programlar ve kaynaklar sunması önemlidir. Bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırması, gelecekteki finansal zorluklarla daha iyi başa çıkmalarını sağlar ve ekonomik refahı teşvik eder (De Beckker vd., 2020: 912-930).

1.1.3 Finansal Okuryazarlığın Bileşenleri

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konularda bilgi, beceri ve anlayışa sahip olmalarını ifade etmektedir. Finansal okuryazarlığın en temel bileşeni, bireylerin finansal terimleri, kavramları ve süreçleri anlama ve uygulama becerisidir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, gelir, gider, borçlanma, tasarruf, yatırım ve risk gibi finansal konuları anlama ve değerlendirme yeteneğine sahiptir. Finansal bilgi ve anlayış, kişinin finansal kararlar almasında temel bir rol oynamaktadır (Li vd., 2020).

Finansal okuryazarlık, bireylerin bütçe oluşturma ve yönetme becerisini içerir. Bütçe yönetimi, kişinin gelirini doğru bir şekilde tahmin etmesi, harcamalarını planlaması ve kontrol altında tutması anlamına gelmektedir. Bütçe yönetimi, tasarruf etme, borçlarını yönetme ve mali hedeflere ulaşma konularında önemli bir bileşendir (Kavas ve Erkan, 2022: 379).

Finansal okuryazarlık, bireylerin borçlanma konusunda bilinçli kararlar alabilmesini içermektedir. Borç yönetimi, kişinin kredi kullanımını anlaması, faiz oranlarını karşılaştırması, ödeme planlarını takip etmesi ve aşırı borçlanmadan kaçınması anlamına gelmektedir. Borç yönetimi becerisi, finansal sağlığı korumak ve gelecekteki finansal riskleri azaltmak için önemlidir (Murendo ve Mutsonziwa, 2017: 95-103).

Finansal okuryazarlık, bireylerin tasarruf etme ve yatırım yapma becerisini içermektedir. Tasarruf etmek, gelirin bir kısmını gelecekteki ihtiyaçlar için ayırmak anlamına gelmektedir. Yatırım yapmak ise tasarrufları büyütmek ve gelir elde etmek amacıyla finansal enstrümanlara yatırım yapmaktır. Tasarruf ve yatırım becerileri, bireylerin finansal güvenliklerini artırmalarına ve gelecekteki hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (Spiranec vd., 2012: 262-278).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal riskleri anlama ve değerlendirme yeteneğini içermektedir. Bu bileşen, kişilerin finansal kararlar alırken riskleri dikkate almasını ve risk-getiri ilişkisini anlamasını sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, farklı yatırım seçeneklerinin risk ve getiri profillerini değerlendirebilir, risk toleranslarını belirleyebilir ve risk yönetimi stratejilerini uygulayabilir. Bu da kişilerin finansal kararlarında daha bilinçli ve sağlıklı seçimler yapmalarını sağlamaktadır (Şengel vd., 2022: 489).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal hedeflerini belirleme ve bu hedeflere ulaşma konusundaki becerilerini içermektedir. Finansal hedefler, kişinin mali refahını artırmayı amaçlayan, örneğin emeklilik fonu biriktirme, ev satın alma veya eğitim masraflarını karşılama gibi hedeflerdir. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, hedeflerini netleştirir, bu hedeflere ulaşmak için gereken adımları planlar ve finansal kaynaklarını bu hedeflere yönlendirir (Polat, 2023: 441).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal ürünleri anlama ve değerlendirme yeteneğini içermektedir. Finansal piyasada çeşitli ürünler bulunmaktadır, örneğin hisse senetleri, tahviller, emtialar, fonlar, sigortalar ve banka ürünleri gibi. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, bu ürünlerin nasıl çalıştığını, risklerini, getirilerini ve maliyetlerini anlayabilir. Bu, bireylerin finansal ürünler arasında doğru seçimler yapmalarına yardımcı olmaktadır (Özer, 2022: 308).

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal kaynaklarını etkin bir şekilde kullanma becerisini içermektedir. Bu bileşen, kişilerin gelirlerini yönetme, harcamalarını kontrol etme, borçlarını yönetme ve tasarruf etme becerilerini kapsamaktadır. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal kaynaklarını planlı bir şekilde kullanabilir ve gelecekteki mali ihtiyaçlarına hazırlıklı olabilir (Eken İnan vd., 2022: 475).

1.2 Finans Eğitimi

1.2.1 Finans Eğitiminin Tanımı

Finans eğitimi, bireylere finansal konularla ilgili bilgi, beceri ve anlayış kazandırmayı amaçlayan bir eğitim sürecidir. Bu eğitim, bireylerin kişisel mali yönetimlerini geliştirmelerine, finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde almalarına ve finansal okuryazarlık düzeylerini artırmalarına yardımcı olmaktadır. Finans eğitimi, bireylerin finansal dünyayı anlamalarını ve finansal kararlarında daha iyi sonuçlar elde etmelerini sağlamaktadır (Demir ve Elden Ürgüp, 2022: 73).

Finans eğitimi, çeşitli konuları içeren geniş bir kapsama sahiptir. Bu konular arasında temel finans prensipleri, bütçe oluşturma ve yönetme, tasarruf ve yatırım stratejileri, borç yönetimi, finansal piyasalar ve ürünler, vergilendirme, emeklilik planlaması, sigorta gibi konular yer alır. Finans eğitimi, bireylerin finansal terimleri anlamalarını, finansal riskleri değerlendirmelerini, finansal hedefler belirlemelerini ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli adımları planlamalarını sağlamaktadır (Sel, 2022: 222).

Finans eğitimi, farklı yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine uygun olarak sunulabilir. İlköğretim ve ortaöğretim seviyesinde, temel finans kavramları ve becerileri öğretilir. Bu dönemde öğrencilere bütçe yapma, tasarruf etme alışkanlığı kazanma, paranın nasıl çalıştığını anlama gibi temel finansal konular öğretilir. Üniversite ve yüksek lisans seviyesinde ise daha derinlemesine finansal bilgi ve beceriler öğretilir. Finansal analiz, yatırım yönetimi, risk yönetimi gibi konulara odaklanılır ve öğrencilerin finansal kariyerlerine yönelik yetkinliklerini geliştirmeleri hedeflenir (Dalci ve Arslan Ayazlar, 2022: 1333).

Finans eğitimi hem formel eğitim kurumlarında hem de finansal kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve özel eğitim programları aracılığıyla sunulabilir. Eğitim kurumları, finans dersleri ve programları aracılığıyla öğrencilere temel finansal bilgileri sağlamaktadır. Finansal kuruluşlar, bireylere finansal ürünler ve hizmetler hakkında bilgilendirme yaparak eğitim sağlamaktadır. Sivil toplum kuruluşları ve özel eğitim programları ise finansal okuryazarlık konusunda farkındalık yaratır ve toplumun genel finansal bilincini

artırmak için çalışmalar yapar. Bu eğitim programları, seminerler, workshoplar, çevrimiçi kurslar, broşürler ve interaktif araçlar gibi çeşitli yöntemlerle sunulabilir.

Finans eğitimi, bireylere birçok fayda sağlamaktadır. İlk olarak, finansal okuryazarlık düzeyini artırarak bireylerin finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde almasına yardımcı olur. Bu da mali açıdan daha sağlıklı ve sürdürülebilir bir gelecek için önemlidir. Finans eğitimi, bireylerin mali hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olurken aynı zamanda finansal güvenliklerini arttırmaktadır (Tural Sönmez, 2022: 569).

Finans eğitimi, girişimcilik ve iş dünyasında da büyük öneme sahiptir. İşletme sahipleri ve girişimciler, finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmalı ve finansal analiz yapabilme, bütçe yönetimi ve yatırım stratejileri geliştirme gibi konularda bilgi sahibi olmalıdır. Finans eğitimi, işletmelerin finansal performansını değerlendirmelerine, büyüme stratejileri oluşturmalarına ve sürdürülebilir bir şekilde büyümelerine yardımcı olmaktadır.

Ayrıca, finans eğitimi toplumsal refahın artırılmasına da katkıda bulunur. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal piyasaları daha iyi anlayabilir, finansal hizmetlere erişim sağlayabilir ve finansal haklarını daha etkin bir şekilde savunabilirler. Bu da finansal kapsayıcılığı artırır ve toplumsal eşitsizlikleri azaltmaktadır (Bozdoğanoglu, 2022: 47).

Bu bağlamda, finans eğitimi, bireylerin finansal konularda bilgi, beceri ve anlayış kazanmalarını sağlayan bir eğitim sürecidir. Bu eğitim, bireylerin finansal kararlarını daha bilinçli bir şekilde almasına yardımcı olur, iş dünyasında ve girişimcilikte rekabetçi olmalarını sağlar, toplumun genel finansal bilincini artırır ve ekonomik refahın artmasına katkıda bulunur. Finans eğitimi, formel eğitim kurumları, finansal kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan çeşitli programlarla desteklenir ve yaşam boyu süren bir öğrenme sürecidir.

1.2.2 Finans Eğitiminin Hedefleri

Finans eğitimi, bireylere finansal konular hakkında bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan bir süreçtir. Bu eğitim, farklı yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine uygun olarak sunulabilir ve bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmayı hedeflemektedir (Demir ve Elden Ürgüp, 2022: 73).

Finans eğitiminin temel hedeflerinden biri, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaktır. Finansal okuryazarlık, finansal terimleri anlama, finansal ürünleri değerlendirme, bt yönetimi, tasarruf etme, borçlanma ve yatırım yapma gibi finansal konularda bilinçli kararlar alabilme yeteneğini içermektedir. Finans eğitimi, bireylerin bu konularda bilgi sahibi olmalarını sağlayarak finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaktadır (Polat, 2023: 441).

Finans eğitimi, bireylerin finansal karar alma becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Finansal kararlar, gelirin etkili bir şekilde yönetilmesi, bt yapılması, tasarruf ve yatırım stratejileri belirlenmesi gibi konuları içerir. Finans eğitimi, bireylerin bu becerileri kazanmalarına ve finansal kararlarında daha bilinçli ve sağlıklı seçimler yapmalarına yardımcı olmaktadır.

Finans eğitimi, bireylerin finansal güvenliklerini artırmayı hedeflemektedir. Bu, bireylerin gelirlerini etkin bir şekilde yönetmelerini, tasarruf etmeyi öğrenmelerini, borçlarını etkili bir şekilde yönetmelerini ve yatırım yapmalarını sağlamaktadır. Finans eğitimi, bireylerin finansal refahlarını artırırken aynı zamanda gelecekteki mali zorluklarla başa çıkmalarına ve finansal hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır (şengel vd., 2022: 489).

Finans eğitimi, işletmeler ve girişimciler için finansal yetkinliklerin geliştirilmesini hedeflemektedir. İşletmelerin finansal analiz yapabilme, bt yönetimi, yatırım stratejileri belirlemek, risk yönetimi ve finansal planlama gibi konularda bilgi ve beceri sahibi olmaları önemlidir. Finans eğitimi, işletmelerin finansal performanslarını değerlendirebilmeleri, mali kaynakları etkin bir şekilde kullanabilmeleri ve sürdürülebilir büyüme stratejileri oluşturabilmeleri için gereken yetkinlikleri geliştirmektedir. Aynı şekilde girişimciler için de finans eğitimi, iş fikirlerini finansal açıdan değerlendirebilmelerini,

yatırımcılarla iletişim kurabilme becerisi kazanmalarını ve işletmelerini finansal olarak yönetebilmelerini sağlamaktır (Kavas ve Erkan, 2022: 379).

Finans eğitimi, finansal kapsayıcılığın artırılmasına katkıda bulunur. Finansal kapsayıcılık, finansal hizmetlere erişimde eşitlik ve fırsat eşitliği anlamına gelmektedir. Finans eğitimi, bireylere finansal hizmetlere nasıl erişebileceklerini, banka hesapları açma, kredi ve borç yönetimi gibi konularda bilgi ve becerileri öğretir. Bu da daha fazla insanın finansal sistemlere dahil olmasını sağlar ve finansal kapsayıcılığı artırır.

Finans eğitimi, bireylerin finansal riskleri anlamalarını ve yönetmelerini hedefler. Bireyler, finansal piyasalarda risk alırken doğru kararlar alabilmeli ve risk-getiri ilişkisini değerlendirebilmelidir. Finans eğitimi, bireylere risk yönetimi stratejilerini öğretir ve finansal riskleri minimize etmelerine yardımcı olur. Bu da bireylerin finansal güvenliklerini korumalarına ve finansal krizlere karşı dirençli olmalarına yardımcı olur (Dalci ve Arslan Ayazlar, 2022: 1333).

Bu bağlamda, finans eğitimi birçok hedefi içermektedir. Bu hedefler arasında finansal okuryazarlığın artırılması, finansal karar alma becerilerinin geliştirilmesi, finansal güvenlik ve refahın artırılması, işletmeler ve girişimciler için finansal yetkinliklerin geliştirilmesi, finansal kapsayıcılığın artırılması ve finansal risklerin yönetilmesi yer alır. Finans eğitimi, bireylerin finansal konularda bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamaktadır (Sel, 2022: 222).

Finans eğitimi, bireylere finansal konular hakkında bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlayan bir süreçtir. Bu eğitim, farklı yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine uygun olarak sunulabilir. Finans eğitimi programları ve yaklaşımları, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak, finansal karar alma becerilerini geliştirmek, finansal güvenlik ve refahı artırmak ve işletmelerin finansal yetkinliklerini geliştirmek gibi hedeflere yöneliktir.

Finans eğitimi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde okul müfredatına dahil edilebilir. Bu programlar, öğrencilere temel finansal kavramları, bütçe yapma ve yönetme becerilerini, tasarruf etme alışkanlıklarını ve borç yönetimi

konularını öğretir. Ayrıca, bazı okullar girişimcilik eğitimine de yer vererek öğrencilere işletme ve iş kurma becerilerini öğretir (Sel, 2022: 222).

Üniversiteler, finans eğitimi için lisans ve yüksek lisans düzeyinde çeşitli programlar sunar. Bu programlar, finansal analiz, yatırım yönetimi, risk yönetimi, uluslararası finans ve kurumsal finans gibi konulara odaklanır. Ayrıca, öğrencilere pratik deneyim kazandırmak amacıyla staj ve proje çalışmaları gibi uygulamalı öğrenme fırsatları da sağlanabilir.

Finans eğitimi alanında sertifika programları, bireylere belirli finansal konularda uzmanlık sağlar. Bu programlar, örneğin finansal analiz, risk yönetimi veya kişisel mali planlama gibi konulara odaklanabilir. Sertifika programları genellikle kısa sürelidir ve mesleki gelişim için fırsatlar sunmaktadır (Eken İnan vd., 2022: 475).

Bankalar, sigorta şirketleri ve diğer finansal kuruluşlar, müşterilerine finansal okuryazarlık sağlamak amacıyla eğitim programları sunar. Bu programlar, bireylerin finansal terimleri anlamalarını, bütçe yönetimi, yatırım stratejileri ve borç yönetimi konularında bilinçlenmelerini sağlamaktadır. Ayrıca sivil toplum kuruluşları da finans eğitimi programları düzenleyebilir. Bu programlar, toplumun genel finansal okuryazarlık düzeyini artırmayı hedefler. Eğitim materyalleri, seminerler, atölye çalışmaları, çevrimiçi kaynaklar ve bireysel danışmanlık gibi çeşitli yöntemler kullanılarak finansal konuların anlaşılması ve uygulanması desteklenebilir (Tural Sönmez, 2022: 569).

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, finans eğitimi internet ve mobil uygulamalar aracılığıyla da erişilebilir hale gelmiştir. Birçok web sitesi, çevrimiçi kurslar, video eğitimleri ve finansal okuryazarlık araçları sunarak bireylere finansal konularda bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlar. Mobil uygulamalar ise kişisel mali yönetim, bütçe takibi, yatırım hesaplamaları gibi konularda pratik yardımcılar sunmaktadır (Özer, 2022: 308).

Hükümetler, finansal okuryazarlığı teşvik etmek için çeşitli kampanyalar ve destekli programlar yürütebilir. Bu programlar, okullarda finans eğitimi sağlama, bilinçlendirme kampanyaları düzenleme, finansal okuryazarlık

kılavuzları yayınlama gibi faaliyetleri içerebilir. Hükümetler ayrıca finansal kurumlarla iş birliği yaparak finansal okuryazarlık konusunda toplumun genel bilincini artırmayı hedefleyebilir (Bozdoğanoglu, 2022: 47).

Bu bağlamda, finans eğitimi programları ve yaklaşımları, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak, finansal karar alma becerilerini geliştirmek, işletmelerin finansal yetkinliklerini geliştirmek ve finansal kapsayıcılığı artırmak için çeşitli yöntemler sunmaktadır. Okul programları, üniversite programları, sertifika programları, finansal kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından sunulan programlar, internet ve mobil uygulamalar, kamu kampanyaları ve hükümet destekli programlar gibi çeşitli yaklaşımlar kullanılarak finans eğitimi sağlanır. Bu programlar ve yaklaşımlar, finansal okuryazarlık düzeyini artırarak bireylerin finansal refahını ve toplumun genel ekonomik istikrarını desteklemektedir.

BÖLÜM 2

Finansal Teknolojiler

2.1 Finansal Teknolojilerin Tanımı

Finansal teknolojiler, yaygın olarak FinTech olarak da bilinen, finans sektöründe teknolojinin kullanılması anlamına gelmektedir. Bu teknolojiler, dijitalleşme ve inovasyonun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır ve finansal hizmetlerin sunumunda ve işleyişinde önemli değişikliklere neden olmuştur. Finansal teknolojiler, geleneksel finansal süreçleri daha hızlı, daha kolay, daha güvenli ve daha erişilebilir hale getirmek için bilgi teknolojisi, veri analitiği, yapay zeka ve blok zinciri gibi alanlardan yararlanır (Acar ve Öksüz, 2013: 62).

Finansal teknolojiler, birçok farklı alanı kapsamaktadır. Ödeme sistemleri, para transferleri, yatırım yönetimi, sigorta, kredi değerlendirmesi, dijital para birimleri gibi alanlarda finansal teknolojilerin kullanımı yaygındır. Örneğin, mobil cüzdanlar ve dijital ödeme uygulamaları, nakit para yerine dijital ödemelerin yapılmasını sağlar. Blok zinciri teknolojisi, güvenli ve şeffaf bir şekilde finansal işlemlerin kaydedilmesini ve gerçekleştirilmesini sağlar. Yatırım yönetimi platformları, bireylere daha düşük maliyetlerle ve daha fazla erişilebilirlikle yatırım yapma imkanı sunmaktadır (Tiryakı ve Gödekmerdan Önder, 2022: 182).

Finansal teknolojilerin hedefleri arasında daha iyi müşteri deneyimi sağlamak, finansal süreçleri verimli hale getirmek, maliyetleri düşürmek ve finansal kapsayıcılığı artırmak yer alır. Finansal teknolojiler, kullanıcıların finansal işlemlerini kolaylıkla yapmalarını sağlar, örneğin birkaç tıklamayla para transferi gerçekleştirme veya yatırım yapma imkanı sunar. Ayrıca, finansal teknolojilerin kullanımıyla finansal süreçler daha hızlı ve otomatik hale gelir, böylece işlem süreleri ve maliyetler azalır (Feng, 2018: 429-434).

Finansal teknolojilerin etkisi, finans sektöründe dönüşümü tetiklemiştir. Geleneksel finansal kurumlar, yeni teknolojik gelişmeleri benimsemek ve kendi hizmetlerini yenilikçi çözümlerle sunmak için dijital dönüşüm sürecine girmiştir. Aynı zamanda, yeni nesil finansal teknoloji şirketleri (FinTech

şirketleri), yenilikçi ürünler ve hizmetler sunarak finansal sektörde rekabetçi bir güç haline gelmiştir (Karaca, 2022: 81).

2.2 Finansal Teknolojilerin Tarihi

Finansal teknolojilerin (FinTech) tarihi, insanların finansal işlemleri yapma ve yönetme yöntemlerinin zaman içindeki evrimini yansıtır. İnsanlar, finansal ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik faaliyetlerini kolaylaştırmak için yüzyıllar boyunca farklı teknolojiler kullanmışlardır (Lv vd., 2021).

Finansal teknolojilerin kökenleri, antik çağlara kadar uzanır. Tarih boyunca farklı kültürlerde, para birimlerinin ortaya çıkmasıyla birlikte bankacılık faaliyetleri de gelişmiştir. İlk bankalar, insanların değerli eşyalarını güvenli bir şekilde saklama ve ödeme işlemlerini gerçekleştirme imkanı sunmuştur (Heo vd., 2021: 413-428).

Sanayi Devrimi, finansal teknolojilerin önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde makineleşme ve sanayileşme ile birlikte ticaret hacmi artmış, bankacılık sektörü de büyük bir değişim yaşamıştır. Bu dönemde bankalar, sermaye birikimi, kredi ve ödeme sistemleri konusunda önemli bir rol oynamıştır (Mabula ve Ping, 2018: 145-152).

Bilgisayar teknolojilerinin yaygınlaşması, finansal teknolojilerin gelişiminde büyük bir etki yapmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısında bilgisayarların kullanımıyla birlikte finansal işlemler daha hızlı ve daha verimli bir şekilde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bilgisayarlar, hesaplama ve veri analitiği gibi finansal işlemlerin temel unsurlarını kolaylaştırmıştır (Bataev, 2019: 233-236).

İnternetin yaygınlaşması, finansal teknolojilerin tarihinde bir dönüm noktasıdır. 1990'lı yılların sonunda internetin halka açılmasıyla birlikte, bankacılık ve finansal işlemler çevrimiçi platformlara taşınmıştır. Çevrimiçi bankacılık, elektronik ticaret ve dijital ödeme sistemleri gibi uygulamalar, finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırmış ve işlemleri daha hızlı ve kullanıcı dostu hale getirmiştir (Heo vd., 2021: 413-428).

Mobil teknolojilerin hızla yaygınlaşması, finansal teknolojilerin tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Akıllı telefonların ve tabletlerin

yaygınlaşmasıyla birlikte, finansal işlemler mobil uygulamalar üzerinden gerçekleştirilmeye başlamıştır. Mobil bankacılık, mobil cüzdanlar ve dijital ödeme sistemleri gibi uygulamalar, kullanıcıların finansal işlemleri kolayca yapmalarını sağlamış ve finansal hizmetlere erişimi daha da artırmıştır (Zhang vd., 2023: 86).

Yapay zeka ve büyük veri analitiği gibi teknolojiler, finansal teknolojilerin gelişiminde önemli bir rol oynamıştır. Yapay zeka algoritmaları, finansal kurumların veri analizini ve karar alma süreçlerini optimize etmelerine yardımcı olurken, büyük veri analitiği finansal verilerin analiz edilmesini ve değerli bilgilerin elde edilmesini sağlar. Bu teknolojiler, risk değerlendirmesi, sahtecilik tespiti, kişiselleştirilmiş hizmetler ve yatırım stratejileri gibi birçok alanda finansal hizmetlerin geliştirilmesine katkı sağlamıştır (Gignac vd., 2023).

2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından ortaya atılan Bitcoin ile birlikte, blok zinciri teknolojisi ve kripto paralar finansal teknolojilerin tarihinde devrim niteliğinde bir adım olmuştur. Blok zinciri, merkezi olmayan, şeffaf ve güvenli bir kayıt tutma teknolojisi olarak finansal işlemlerin doğrulanmasını sağlar. Kripto paralar ise geleneksel para birimlerine alternatif olarak ortaya çıkmıştır ve dijital ödeme sistemlerinin geleceği hakkında büyük bir etki yapmıştır (Feng, 2018: 429-434).

Finansal teknolojilerin gelişimi, düzenleyici çerçevenin değişmesini ve inovasyonun önünün açılmasını gerektirmiştir. FinTech şirketleri ve geleneksel finansal kurumlar arasındaki iş birliği ve rekabet, finansal hizmetlerin daha iyi bir şekilde sunulmasını sağlamıştır. Düzenleyiciler, yeni teknolojilere uyum sağlamak ve finansal istikrarı korumak için düzenlemeler ve politikalar geliştirmiştir (Wu ve Duan, 2019: 1176).

2.3 Finansal Teknolojilerin Gelişimi

Finansal teknolojiler (FinTech), son yıllarda hızlı bir şekilde gelişen ve finans sektöründe büyük bir dönüşüm yaratan bir alan olarak ortaya çıkmıştır. Bu teknolojiler, finansal hizmetlerin sunumunda ve işleyişinde devrim

niteliğinde değişiklikler getirmiştir. Finansal teknolojilerin gelişimi, birçok faktörün bir araya gelmesiyle gerçekleşmiştir (Akdoğan ve Akdoğan, 2018: 1).

Finansal teknolojilerin gelişimi, bilgi teknolojilerindeki hızlı ilerlemelerin bir sonucudur. Mobil cihazların yaygınlaşması, bulut bilişim teknolojilerinin kullanımı, büyük veri analitiği, yapay zeka ve blok zinciri gibi teknolojilerin gelişimi finansal hizmetlerin dönüşümünde büyük bir rol oynamıştır. Bu teknolojiler, finansal süreçleri daha hızlı, daha güvenli ve daha etkili hale getirmiştir (Gignac vd., 2023).

Teknolojideki ilerlemelerle birlikte müşteri talepleri ve beklentileri de değişmiştir. Daha kolay, daha hızlı ve daha kullanıcı dostu finansal hizmetler talep edilmektedir. Müşteriler, finansal işlemleri dijital platformlar üzerinden gerçekleştirmek istemekte ve daha fazla erişilebilirlik, düşük maliyetler ve daha iyi deneyimler beklemektedir. Bu talepler, finans sektöründe dijitalleşme ve inovasyonun hızlanmasına yol açmıştır (Heo vd., 2021: 413-428).

Finansal teknolojilerin gelişimi, geleneksel finansal kurumlar dışında yeni oyuncuların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. FinTech şirketleri, geleneksel bankaların ve finansal kurumların sunduğu hizmetlere alternatif çözümler sunarak büyük bir etki yaratmıştır. Bu şirketler, mobil ödeme uygulamaları, dijital yatırım platformları, alternatif finansman modelleri gibi yenilikçi ürünler ve hizmetler geliştirerek finansal sektörde büyük bir pazar payı elde etmiştir (Arslan ve Demirkan, 2019: 40).

Finansal teknolojilerin gelişimi, düzenleyici çerçevenin değişmesini gerektirmiştir. Düzenleyici otoriteler, yeni teknolojilere uyum sağlamak ve finansal istikrarı sağlamak amacıyla düzenlemeler uygulamıştır. Finansal teknolojilerin ortaya çıkmasıyla birlikte, düzenleyiciler bu teknolojilerin güvenliği, veri gizliliği, tüketici koruması ve sistematik riskleri gibi konuları ele almak için yeni politika ve düzenlemeleri hayata geçirmiştir. Bu düzenlemeler, finansal teknoloji şirketlerinin faaliyetlerini denetlemek, müşteri haklarını korumak ve finansal sistemin bütünlüğünü sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır (Lavrov, 2011: 221-229).

Finansal teknolojiler, küresel bir etkiye sahiptir. İnternetin ve dijital iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte finansal hizmetlerin sınırları ortadan kalkmış, küresel ölçekte işlem yapma imkanı sağlanmıştır. Örneğin, dijital para birimleri ve kripto paralar, sınır ötesi ödemeleri kolaylaştırmış ve finansal işlemleri daha hızlı ve daha ucuz hale getirmiştir. Finansal teknolojilerin küresel yaygınlaşması, finansal kapsayıcılığı artırma potansiyeline sahiptir ve dünya genelinde finansal erişim fırsatlarını genişletebilir (Tian vd., 2019).

Bu bağlamda, finansal teknolojilerin gelişimi, teknolojik ilerlemeler, müşteri talepleri, yeni oyuncuların yükselişi, düzenleyici değişimler ve küresel yaygınlaşma gibi faktörlerin birleşimiyle gerçekleşmiştir. Bu teknolojiler, finansal hizmetlerin sunumunda ve işleyişinde büyük değişiklikler getirmiş ve finans sektöründe dönüşümü tetiklemiştir. Finansal teknolojiler, daha hızlı, daha kolay, daha güvenli ve daha erişilebilir finansal hizmetler sağlamayı hedeflerken aynı zamanda finansal kapsayıcılığı artırma potansiyeline sahiptir. Gelecekte finansal teknolojilerin daha da ilerlemesi ve finansal sektördeki dönüşümün devam etmesi beklenmektedir (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

2.4 Türkiye'deki Finansal Teknoloji Gelişimi

Türkiye, son yıllarda finansal teknolojilerin (FinTech) gelişimi konusunda önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Ülke, finans sektöründe dijital dönüşümü teşvik eden politikalar ve altyapı geliştirmeleriyle FinTech ekosistemini güçlendirmiştir. Türkiye'deki FinTech gelişimi, aşağıdaki faktörlerin bir araya gelmesiyle gerçekleşmiştir (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

Türkiye, finansal teknoloji inovasyonunu destekleyen politikalar geliştirmiştir. Bu politikalar, FinTech şirketlerinin kurulması ve büyümesini teşvik etmektedir. Hükümet, düzenleyici süreçleri basitleştirmek, iş birliği ve girişimciliği desteklemek için düzenlemeler ve teşvikler sağlamaktadır.

Türkiye, finansal teknolojilerin gelişimi için gerekli altyapıyı oluşturmuştur. Yüksek hızlı internet erişimi, dijital ödeme sistemleri, mobil bankacılık ve elektronik ticaret gibi teknolojik altyapılar Türkiye'de

yaygınlaşmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin genç ve teknolojiye açık nüfusu, FinTech şirketlerinin büyümesini desteklemektedir (Arslan ve Demirkan, 2019: 40).

Türkiye, finansal kapsayıcılığı artırmak amacıyla FinTech uygulamalarını benimsemiştir. Geleneksel bankacılık hizmetlerine erişimi sınırlı olan kesimlere, dijital bankacılık ve ödeme uygulamaları gibi FinTech çözümleri sunularak finansal hizmetlere erişim kolaylaştırılmıştır. Bu sayede, Türkiye'de finansal kapsayıcılık oranı artmış ve finansal hizmetlere erişim daha yaygın hale gelmiştir.

Türkiye, girişimcilik ve yatırım ekosisteminin gelişimi konusunda da önemli adımlar atmıştır. Girişim sermayesi fonları, melek yatırımcılar ve hızlandırıcı programlar gibi destek mekanizmaları, FinTech girişimcilerine finansal kaynaklar ve mentorluk imkanları sağlamaktadır. Bu sayede, Türkiye'de birçok FinTech girişimi ortaya çıkmış ve büyümüştür (Acar ve Öksüz, 2013: 62).

Türkiye'de FinTech gelişimi, dijital ödeme ve finansal hizmetlerin yaygınlaşmasıyla da yakından ilişkilidir. Mobil ödeme uygulamaları, dijital cüzdanlar ve diğer dijital ödeme çözümleri, Türkiye'de kullanıcıların günlük finansal işlemlerini kolaylıkla gerçekleştirmesine olanak sağlamıştır. Buna ek olarak, dijital kredi ve mikrokredi platformları, alternatif finansman modelleri ve diğer FinTech hizmetleri, Türkiye'deki tüketicilerin ve işletmelerin finansal ihtiyaçlarını daha hızlı ve daha etkili bir şekilde karşılamalarına yardımcı olmaktadır.

Türkiye, FinTech sektörünün sürdürülebilir büyümesini sağlamak için düzenleyici destek ve regülasyonlar da sağlamıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve diğer düzenleyici kurumlar, FinTech şirketlerinin faaliyetlerini denetlemek, tüketicilerin korunmasını sağlamak ve finansal istikrarı korumak için gerekli düzenlemeleri yapmışlardır. Ayrıca, regülasyonlarda yapılan yenilikler ve dijital kimlik doğrulama gibi teknolojilerin kullanımıyla birlikte, dijital finansal hizmetlerin güvenliği ve veri gizliliği de sağlanmıştır. (Akdoğan ve Akdoğan, 2018: 1)

Türkiye'deki FinTech gelişimi, geleneksel finansal kurumlar, teknoloji şirketleri ve akademik kurumlar arasındaki iş birliği ve özendirme ile desteklenmektedir. FinTech girişimlerine mentorluk, danışmanlık ve iş birliği imkanları sağlayan hızlandırıcı programlar ve teknoloji merkezleri, inovasyonun teşvik edilmesine ve FinTech ekosisteminin büyümesine katkıda bulunmaktadır. Bu iş birlikleri, yeni teknolojilerin geliştirilmesini, kullanılmasını ve finansal hizmetlerin daha da geliştirilmesini sağlamaktadır (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

2.5 Finansal Teknoloji Ekosistemi

2.6 Finansal Teknoloji Ekosisteminin Tanımı

Finansal teknoloji ekosistemi, finansal teknolojilerin (FinTech) gelişimi ve yaygınlaşması için gerekli olan tüm bileşenleri kapsayan dinamik bir yapıdır. Bu ekosistem, girişimciler, teknoloji şirketleri, finansal kurumlar, düzenleyiciler, yatırımcılar ve tüketiciler arasındaki etkileşimi içerir. Finansal teknoloji ekosistemi, yeni teknolojilerin keşfedilmesini, geliştirilmesini, uygulanmasını ve benimsenmesini teşvik ederken, finansal hizmetlerin daha verimli, erişilebilir ve yenilikçi bir şekilde sunulmasını hedeflemektedir (Huang ve Huang, 2023).

Finansal teknoloji ekosistemi, farklı paydaşların bir araya gelmesiyle oluşan bir ağdır. Girişimciler, inovatif fikirlerini hayata geçirerek yeni FinTech şirketleri kurarlar. Bu şirketler, finansal hizmetlerin sunumunda teknoloji tabanlı çözümler geliştirir ve piyasaya sunar. Teknoloji şirketleri, finansal teknolojilerin geliştirilmesi ve yenilikçi ürünlerin ortaya çıkması için gerekli altyapıyı sağlamaktadır (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

Finansal kurumlar, FinTech şirketleriyle iş birliği yaparak teknolojik çözümleri benimser ve entegre ederler. Bu kurumlar, dijital bankacılık, mobil ödemeler, yapay zeka tabanlı risk değerlendirmesi gibi FinTech uygulamalarını kullanarak müşterilerine daha iyi hizmetler sunarlar. Aynı zamanda, finansal kurumlar da kendi içinde inovasyonu teşvik eder ve FinTech şirketlerini satın alarak veya ortaklıklar kurarak büyüme stratejilerini desteklerler (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

Düzenleyiciler, finansal teknoloji ekosistemini denetler ve düzenler. FinTech şirketlerinin faaliyetlerini izler, tüketicilerin korunmasını sağlar ve finansal istikrarı koruma amaçlarını taşırlar. Düzenleyiciler aynı zamanda, inovasyonu teşvik etmek için uygun düzenlemeleri yapmaktadır, sandbox programları oluşturmakta ve FinTech girişimlerine danışmanlık sağlamaktadırlar (Tian vd., 2019).

Yatırımcılar, FinTech şirketlerine sermaye sağlayarak ekosistemin büyümesine katkıda bulunurlar. Yatırımcılar, potansiyeli olan FinTech girişimlerini destekleyerek yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu yatırımlar, FinTech şirketlerinin büyüme ve genişleme süreçlerini desteklerken, aynı zamanda finansal teknoloji ekosistemine olan güveni artırmaktadır (Lavrov, 2011: 221-229).

Tüketiciler, finansal teknoloji ekosisteminin en önemli paydaşlarından biridir. Tüketiciler, FinTech uygulamaları ve hizmetlerini kullanarak finansal işlemlerini kolaylaştırır, daha hızlı ve daha kullanıcı dostu bir deneyim yaşarlar. Dijital ödemeler, mobil bankacılık, yatırım platformları ve diğer FinTech çözümleri, tüketicilerin finansal hizmetlere erişimini artırırken, maliyetleri düşürür ve daha geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır (Lv vd., 2021).

Finansal teknoloji ekosistemi, paydaşların birbirleriyle etkileşim halinde olduğu bir döngü şeklinde çalışır. Girişimciler, teknoloji şirketleri, finansal kurumlar, düzenleyiciler, yatırımcılar ve tüketiciler arasındaki iş birliği ve etkileşim, FinTech sektörünün büyümesini ve gelişmesini sağlamaktadır. Bu ekosistemdeki her bir paydaşın katkısı, finansal teknoloji ekosisteminin sürdürülebilirliğini ve başarısını desteklemektedir (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

2.7 Finansal Teknoloji Girişimleri ve Startup'lar

Finansal teknoloji (FinTech) girişimleri ve startup'lar, finans sektöründe yenilikçi çözümler sunarak finansal hizmetlerin dönüşümüne öncülük eden şirketlerdir. Bu girişimler, teknoloji ve finansal bilgi birikimini bir araya getirerek, müşterilere daha verimli, erişilebilir ve kullanıcı dostu hizmetler

sunmayı hedeflerler. FinTech girişimleri, aşağıdaki faktörlerle kendilerini ayırt ederler (Zhang vd., 2023: 86).

FinTech girişimleri, finansal hizmetlerin sunumunda yenilikçi teknolojiler kullanarak sektörde bir fark yaratmayı amaçlarlar. Yapay zeka, blok zinciri, büyük veri analitiği, robotik süreç otomasyonu gibi teknolojileri kullanarak, finansal işlemleri hızlandırır, verimliliği artırır ve maliyetleri düşürürler. Bu girişimler, kullanıcı deneyimini iyileştiren kullanıcı dostu arayüzler ve mobil uygulamalar geliştirerek müşterilerin finansal hizmetlere daha kolay erişmesini sağlarlar (Bataev, 2019: 233-236).

FinTech girişimleri, geleneksel finansal kurumların iş modellerini değiştirerek sektöre birçok yenilik getirirler. Örneğin, dijital bankacılık uygulamaları, müşterilerin bankacılık işlemlerini çevrimiçi olarak yapmalarını sağlar ve geleneksel banka şubelerine olan ihtiyacı azaltır. Diğer FinTech girişimleri ise dijital ödemeler, kripto paralar, alternatif finansman modelleri ve yatırım platformları gibi alanlarda finansal hizmetlerin dönüşümünü sağlarlar (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

FinTech girişimleri, esnek iş yapısı ve hızlı büyüme potansiyeliyle tanınırlar. Dijital tabanlı iş modelleri, girişimcilerin maliyetleri düşürmesini ve hızla ölçeklenebilir bir şekilde büyümesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, geleneksel finansal kurumların bürokratik yapısından kurtularak hızlı kararlar alabilirler. Bu da FinTech girişimlerine rekabet avantajı sağlar ve yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesini kolaylaştırır (Feng, 2018: 429-434).

FinTech girişimleri, geleneksel finansal kurumlar, teknoloji şirketleri ve diğer paydaşlarla iş birliği yaparak güçlenirler. Finansal kurumlar, FinTech girişimlerini destekleyerek inovasyonu teşvik eder ve yeni teknolojileri benimserler. Teknoloji şirketleri, FinTech girişimlerine teknoloji altyapısı, mentorluk ve iş birliği fırsatları sağlarlar. Aynı şekilde, diğer FinTech girişimleriyle iş birliği yaparak, sektördeki yenilikleri birlikte geliştirir ve büyütürler. Bu iş birlikleri, FinTech ekosistemini güçlendirir ve finansal hizmetlerin daha yenilikçi ve etkili bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

FinTech girişimleri, yatırımcıların dikkatini çeken bir sektördür. Potansiyeli olan FinTech girişimleri, yatırım alarak büyümeyi hedeflerler. Yatırımcılar, FinTech sektörüne ilgi duyar çünkü bu girişimlerin inovasyon potansiyeli ve büyüme fırsatları yüksektir. Yatırım almak, FinTech girişimlerinin ürün ve hizmetlerini geliştirmelerine, pazarlama faaliyetlerini genişletmelerine ve yeni pazarlara giriş yapmalarına olanak sağlar. Bu da FinTech şirketlerinin daha fazla müşteriye ulaşmasını ve büyümesini sağlamaktadır (Arslan ve Karkacier, 2019: 430).

Bu bağlamda, FinTech girişimleri ve startup'lar, finans sektöründe inovasyon ve dönüşümün öncüleridir. Yenilikçi teknolojileri kullanarak finansal hizmetlerin sunumunu kolaylaştırırken, esnek iş yapısı ve hızlı büyüme potansiyeliyle dikkat çekerler. İş birlikleri ve ekosistem içindeki etkileşimleri, FinTech şirketlerinin güçlenmesini ve finansal sektördeki yeniliklerin hızla yayılmasını sağlar. Yatırımcıların ilgisini çeken bu girişimler, finansal teknoloji ekosistemini büyüterek gelecekteki finansal hizmetlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Heo vd., 2021: 413-428).

2.7.1 Finansal Kuruluşlar ve Finansal Teknoloji

Finansal kuruluşlar, geleneksel olarak finansal hizmetlerin sunucusu olarak bilinirken, finansal teknoloji (FinTech) sektörünün hızlı büyümesiyle birlikte bu kuruluşlar da değişimlere ayak uydurmak zorunda kalmışlardır. Finansal kuruluşlar, finansal teknolojiyi benimseyerek daha verimli, hızlı ve müşteri odaklı hizmetler sunmayı hedeflerler. Bu gelişim, hem geleneksel finansal kuruluşlar için fırsatlar sunarken, aynı zamanda onları yeni rekabetçi zorluklarla da karşı karşıya bırakırlar (Lavrov, 2011: 221-229).

Finansal kuruluşlar, finansal teknolojiyi benimsemeleriyle birlikte bir dizi avantaj elde ederler. FinTech çözümleri, müşterilere daha iyi bir deneyim sunmayı hedeflemektedir. Mobil uygulamalar, çevrimiçi bankacılık, dijital ödemeler gibi inovatif araçlar, müşterilerin finansal işlemlerini kolaylaştırır ve daha hızlı erişim sağlamaktadır. Finansal kuruluşlar, bu teknolojileri benimseyerek müşteri memnuniyetini artırır ve rekabette avantaj elde ederler (Wu ve Duan, 2019: 1176).

FinTech çözümleri, finansal kuruluşların operasyonel süreçlerini optimize etmelerine yardımcı olur. Otomatik işlemler, yapay zeka tabanlı risk değerlendirmeleri, veri analitiği gibi teknolojiler, işlemlerin hızlı ve doğru bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu da maliyetleri düşürür, zaman tasarrufu sağlar ve operasyonel verimliliği artırır (Widyastuti ve Hermanto, 2022).

FinTech, finansal kuruluşların yeni iş modelleri geliştirmesine olanak tanımaktadır. Örneğin, geleneksel bankalar FinTech iş birlikleri yaparak yeni dijital bankacılık hizmetleri sunabilir veya kendi dijital banka markalarını oluşturabilirler. Aynı şekilde, finansal teknoloji girişimlerini satın alarak veya ortaklıklar kurarak inovasyonu destekleyebilirler. Bu, finansal kuruluşların rekabetçi kalmasını ve pazardaki değişime ayak uydurmasını sağlamaktadır (Mabula ve Ping, 2018: 145-152).

Finansal kuruluşlar, finansal teknolojiyle birlikte gelişen güvenlik ve risk yönetimi önlemlerini benimserler. Veri güvenliği, kimlik doğrulama, sahtecilik önleme ve siber güvenlik gibi konularda gelişmiş teknolojik çözümler kullanarak müşteri bilgilerinin ve finansal işlemlerin güvenliğini sağlarlar. Ayrıca, regülasyonlara uyum sağlamak ve müşteri verilerinin gizliliğini korumak için de önlemler alırlar (Lv vd., 2021).

Finansal kuruluşlar, finansal teknoloji girişimleriyle iş birliği yaparak inovasyonu desteklerler. Bu iş birlikleri, finansal kuruluşlara yenilikçi fikirler ve teknolojik çözümler sunmaktadır. Kurumsal risk sermayesi yatırımları veya girişim sermayesi fonları aracılığıyla FinTech şirketlerine yatırım yaparak, bu girişimlerin büyümesini desteklerler. Aynı zamanda, finansal kuruluşlar kendi inovasyon laboratuvarlarını veya hızlandırıcı programlarını kurarak FinTech girişimlerini destekler ve bu girişimlerin büyümesine katkıda bulunurlar (Tian vd., 2019).

Ancak, finansal kuruluşlar finansal teknolojiyle ilgili bazı zorluklarla da karşılaşabilirler. Bunlar arasında regülasyon ve uyum sorunları, geleneksel iş modellerinin değişimi, mevcut altyapının uyum sağlaması gibi konular yer almaktadır. Finansal kuruluşlar, bu zorlukları aşmak için yeni teknolojilere

yatırım yaparken aynı zamanda müşteri güvenliği ve veri gizliliği gibi konularda da dikkatli olmak zorundadırlar (Mabula ve Ping, 2018: 145-152).

Sonuç olarak, finansal kuruluşlar finansal teknolojiyi benimseyerek daha verimli, hızlı ve müşteri odaklı hizmetler sunmayı hedeflerler. FinTech girişimleriyle iş birliği yaparak inovasyonu destekler ve pazardaki değişime ayak uydururlar. Güvenlik ve risk yönetimi önlemlerini geliştirerek müşteri verilerinin güvenliğini sağlarlar. Ancak, regülasyon ve uyum sorunları gibi zorluklarla da karşılaşabilirler. Finansal kuruluşlar, finansal teknolojiyle ilişkilerini sürekli olarak değerlendirerek sektördeki değişimlere uyum sağlamalı ve rekabetçi kalabilmek için yenilikçi çözümler geliştirmelidirler (Tian vd., 2019).

2.7.2 Yeni Teknoloji ve Araçlar

Finansal teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte, yeni teknolojiler ve araçlar finans sektöründe önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, finansal hizmetlerin sunumunu iyileştirirken aynı zamanda müşteri deneyimini artırmayı hedeflerler (Zhang vd., 2023: 86).

Yapay zeka (YZ) ve makine öğrenimi (MÖ) finansal hizmetlerin dönüşümünde büyük bir etkiye sahiptir. YZ ve MÖ, büyük veri analitiği, müşteri tanıma, sahtecilik tespiti, risk yönetimi gibi alanlarda kullanılarak finansal kuruluşların daha hızlı ve akıllı kararlar almasını sağlamaktadır. Örneğin, müşteri taleplerini analiz ederek kişiselleştirilmiş hizmetler sunabilir veya dolandırıcılık vakalarını tespit ederek güvenliğini artırabilir (Heo vd., 2021: 425). Blok zinciri, dağıtık bir defter teknolojisi olarak finans sektöründe büyük bir potansiyele sahiptir. Bu teknoloji, veri kayıtlarının güvenli, şeffaf ve değiştirilemez bir şekilde saklanmasını sağlamaktadır. Finansal işlemlerin izlenmesi, verimli sınırlar arası ödemeler ve akıllı sözleşmeler gibi alanlarda blok zinciri teknolojisi kullanılarak yeni finansal çözümler sunulabilir (Heo vd., 2021: 413-428).

Büyük veri analitiği, finansal kuruluşların büyük veri setlerini analiz ederek önemli bilgilere dönüştürmelerini sağlarlar. Bu analizler, müşteri davranışları, risk analizi, pazar trendleri ve gelir yönetimi gibi konularda değerli bilgiler sunarlar. Büyük veri analitiği sayesinde finansal kuruluşlar daha iyi kararlar alabilirler ve daha etkili stratejiler geliştirebilir (Dülek, 2022: 313).

2.7.3 Yeni Finansal Teknolojilerin Örnekleri

Mobil cihazlar ve dijital cüzdanlar aracılığıyla gerçekleştirilen dijital ödemeler, finansal teknolojinin en yaygın örneklerinden biridir. Mobil ödeme uygulamaları ve dijital cüzdanlar, kullanıcıların günlük alışverişlerini hızlı, kolay ve güvenli bir şekilde gerçekleştirmelerini sağlar. NFC (Near Field Communication) teknolojisi kullanılarak kart veya telefonla temas gerektirmeden ödeme yapılabilir (Ahmetoğulları ve Arabacı, 2022: 2270). Ayrıca, kripto para birimleri de dijital ödemelerin bir alt kategorisidir. Bitcoin, Ethereum gibi kripto paralar, merkezi olmayan dijital para birimleri olarak finansal işlemleri kolaylaştırmak ve güvenliği artırmak amacıyla kullanılabilir (Widyastuti ve Hermanto, 2022).

Robotik süreç otomasyonu (RPA), tekrarlayan ve rutin iş süreçlerini otomatikleştirmek için yazılımların kullanılmasıdır. Finansal kuruluşlar, RPA teknolojisini kullanarak manuel işlemleri otomatik hale getirir ve verimliliği artırır. Örneğin, veri girişi, hesaplamalar, raporlama gibi işlemler robotlar aracılığıyla otomatik olarak gerçekleştirilebilir, böylece insan kaynakları daha stratejik görevlere odaklanabilir (Wu ve Duan, 2019: 1176).

Yapay zeka, finansal danışmanlık alanında da kullanılmaktadır. İnsanlara finansal planlama, yatırım tavsiyeleri, bütçe yönetimi gibi konularda yardımcı olan yapay zeka tabanlı finansal danışmanlar, kullanıcılara kişiselleştirilmiş ve etkili öneriler sunmaktadır. Bu danışmanlar, kullanıcıların finansal hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmak için veri analizi ve öngörü yeteneklerini kullanırlar (Feng, 2018: 429-434).

Peer-to-peer (P2P) kredi platformları, bireyler arasında doğrudan kredi verme ve borç alma işlemlerini kolaylaştıran dijital platformlardır. Bu platformlar, geleneksel bankalara olan bağımlılığı azaltır ve kredi süreçlerini

daha hızlı ve daha uygun maliyetli hale getirir. Kredi verenler ve borç alanlar arasındaki işlemler, platformlar aracılığıyla gerçekleştirilir ve finansal teknolojinin güvenlik önlemleriyle desteklenirler (Tian vd., 2019).

Yukarıda bahsedilen teknolojiler, finansal teknolojinin gelişimine örnek teşkil eden bazı özelliklerdir. Bunlar, finans sektöründe müşteri deneyimini iyileştirmek, verimliliği artırmak ve yenilikçi finansal hizmetler sunmak amacıyla kullanılmaktadır. Finansal teknoloji alanındaki bu örnekler, sektörün dönüşümünü destekleyen ve gelecekteki finansal işlemlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynayan yenilikçi araçlardır (Mabula ve Ping, 2018: 145-152).

2.7.4 Finansal Teknoloji Araçları ve Uygulamaları

Finansal teknoloji (FinTech) sektörü, gelişen teknolojilerin finansal hizmetlerle birleşmesiyle ortaya çıkan yenilikçi çözümler ve uygulamalarla hızla büyümektedir. Bu teknolojiler ve araçlar, finansal işlemlerin daha verimli, erişilebilir ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir (Gignac vd., 2023).

Mobil ödeme uygulamaları, akıllı telefonlar ve diğer mobil cihazlar aracılığıyla günlük alışverişlerin dijital olarak gerçekleştirilmesini sağlarlar. Bu uygulamalar, QR kodları, NFC teknolojisi veya dijital cüzdanlar aracılığıyla ödeme yapmayı mümkün kılar. Hem fiziksel mağazalarda hem de online platformlarda kullanılabilen mobil ödeme uygulamaları, hızlı, kolay ve güvenli bir ödeme deneyimi sunar (Lv vd., 2021).

Dijital bankacılık uygulamaları, müşterilere finansal işlemlerini mobil cihazları üzerinden gerçekleştirme imkanı sağlar. Bu uygulamalar aracılığıyla kullanıcılar, hesap bakiyesi kontrolü, para transferi, fatura ödeme, yatırım işlemleri gibi birçok bankacılık işlemini kolayca gerçekleştirebilir. Dijital bankacılık uygulamaları, müşterilere daha fazla erişim ve kontrol sağlar, aynı zamanda bankaların operasyonel verimliliğini artırır (Huang ve Huang, 2023).

Kripto para borsaları, dijital varlıkların alım satımının gerçekleştirildiği platformlardır. Bu borsalar, kullanıcılara çeşitli kripto para birimleriyle işlem

yapma imkanı sunarlar. Kullanıcılar, kripto para birimlerini diğer kullanıcılarla takas edebilir veya geleneksel para birimleriyle alım satım yapabilir. Kripto para borsaları, kullanıcılara yatırım fırsatları sunarken aynı zamanda dijital varlık pazarının büyümesine katkıda bulunabilir (Lavrov, 2011: 221-229).

Finansal planlama araçları, kullanıcılara bütçe yönetimi, tasarruf planlama, yatırım stratejileri ve emeklilik planlaması gibi finansal konularda yardımcı olmaktadır. Bu araçlar, kişiselleştirilmiş finansal hedefler belirleme, gelir ve giderleri izleme, borç yönetimi ve yatırım performansını analiz etme gibi işlevlere sahiptir (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

Bu araçlar genellikle mobil uygulamalar veya çevrimiçi platformlar olarak sunulur ve kullanıcılara kolay erişim imkanı sağlamaktadır. Kullanıcılar, gelirlerini ve harcamalarını takip edebilir, bütçe planları oluşturabilir ve tasarruf hedefleri belirleyebilirler. Ayrıca, yatırım stratejileri oluşturabilir, portföy performansını izleyebilir ve emeklilik planlaması için öneriler alabilirler (Lavrov, 2011: 221-229).

Finansal planlama araçları genellikle veri analizi ve yapay zeka teknolojilerinden yararlanır. Kullanıcıların finansal durumlarını analiz eder, öneriler sunar ve gelecekteki mali hedeflere ulaşmalarını destekler. Bu araçlar aynı zamanda kullanıcılara finansal eğitim ve bilgi sağlayarak finansal okuryazarlıklarını artırmayı hedeflemektedir (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

Örneğin, bütçe yönetimi araçları, kullanıcılara aylık gelir ve giderlerini izleme imkanı sağlamaktadır. Kategorilere ayrılmış harcamaları takip ederek tasarruf etme fırsatlarını belirleyebilir ve harcama alışkanlıklarını gözden geçirebilirler. Yatırım araçları ise kullanıcılara farklı yatırım seçeneklerini inceleme, portföy performansını izleme ve risk analizi yapma imkanı sunmaktadır. Finansal planlama araçları, kullanıcılara finansal konularda daha bilinçli kararlar almalarına yardımcı olurken aynı zamanda mali hedeflerine ulaşmalarını kolaylaştırır. Bu araçlar, finansal teknolojinin sağladığı kolaylık ve erişilebilirlik ile bireylere finansal okuryazarlık düzeylerini artırma fırsatı sunmaktadır (Bataev, 2019: 233-236).

2.7.5 Finansal Teknolojilerin Avantajları ve Dezavantajları

Finansal teknolojiler, günümüzde finansal hizmetlerin sunumunda ve işleyişinde önemli değişikliklere yol açmıştır. Bu teknolojik yenilikler, bir dizi avantaj ve dezavantaja sahiptir (Zhang vd., 2023: 86).

2.7.5.1 Finansal Teknolojilerin Avantajları

Finansal teknolojiler, kullanıcılara finansal hizmetlere hızlı ve kolay bir şekilde erişim imkanı sağlar. Çevrimiçi bankacılık, mobil ödeme uygulamaları ve diğer dijital finansal platformlar aracılığıyla kullanıcılar, finansal işlemlerini istedikleri zaman ve istedikleri yerden gerçekleştirebilirler. Bu da zaman ve mekandan bağımsızlık sağlar ve kullanıcıların finansal işlerini daha verimli bir şekilde yönetmelerini olanak sağlamaktadır (Feng, 2018: 429-434).

Finansal teknolojiler, finansal hizmetlerin maliyetlerini düşürebilir. Geleneksel bankacılık işlemlerinde ortaya çıkan fiziksel mekanlar, personel ve diğer operasyonel maliyetler, finansal teknolojilerle birlikte azaltılabilir. Bu da finansal hizmetlerin daha uygun maliyetli olmasını sağlar ve kullanıcılara daha rekabetçi ücretler ve faiz oranları sunarlar (Heo vd., 2021: 413-428).

Finansal teknolojiler, yenilikçi finansal hizmetlerin geliştirilmesine olanak sağlar. Kullanıcı dostu arayüzler, kişiselleştirilmiş hizmetler, analitik ve yapay zeka tabanlı çözümler gibi özellikler, kullanıcıların finansal ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilecek yenilikçi hizmetlerin sunulmasını sağlar. Örneğin, yatırım platformları aracılığıyla kullanıcılar, daha geniş yatırım seçeneklerine ulaşabilir ve yatırımlarını daha etkili bir şekilde yönetebilirler (Widyastuti ve Hermanto, 2022).

2.3.3.2. Finansal Teknolojilerin Dezavantajları

Finansal teknolojilerin kullanımı, güvenlik risklerini artırabilir. Çevrimiçi işlemler ve dijital verilerin aktarımı, potansiyel olarak siber saldırılara maruz kalabilir ve kullanıcıların finansal bilgilerinin çalınmasına veya kötüye kullanılmasına yol açabilir. Bu nedenle, finansal teknoloji şirketleri, güvenlik önlemlerini sürekli olarak güncellemeli ve kullanıcıları bilgilendirme konusunda özenli olmalıdır. Aynı zamanda, kullanıcılar da güvenlik bilincine sahip olmalı

ve güçlü şifreler kullanarak hesaplarını korumalıdır (Gignac vd., 2023). Finansal teknolojilerin kullanımıyla birlikte, kullanıcıların finansal verileri çeşitli platformlar aracılığıyla paylaşılabılır. Bu durum, veri gizliliği endişelerine neden olabilir. Kullanıcılar, finansal teknoloji şirketlerinin veri koruma politikalarını ve veri paylaşımı konusundaki yaklaşımlarını dikkatlice incelemeli ve güvendikleri şirketlerle çalışmayı tercih etmelidir (Huang ve Huang, 2023).

Finansal teknolojiler, dijital okuryazarlık ve teknolojiye erişim konusunda eşitsizlikleri ortaya çıkarabilir. Dijital olarak daha az yetenekli veya erişimi olmayan kullanıcılar, finansal teknolojilerin avantajlarından tam olarak yararlanamayabilirler. Bu durum, dijital ayrımı derinleştirebilir ve bazı kullanıcıların finansal hizmetlere tam erişim sağlayamamasına neden olabilir. Finansal teknoloji şirketleri ve ilgili kuruluşlar, bu konuda farkındalık yaratmalı ve kullanıcıların eşit fırsatlara sahip olmasını sağlayacak çözümler geliştirmelidir (Lavrov, 2011: 221-229).

Finansal teknolojilerin yaygın kullanımıyla birlikte, insan teması eksikliği ortaya çıkabilir. Geleneksel bankacılıkta olduğu gibi, finansal işlemler ve danışmanlık hizmetleri dijital platformlarda gerçekleştirildiğinde, kullanıcılar insan teması ve kişisel deneyim arayışı içinde olabilirler. Bu nedenle, finansal teknoloji şirketleri, kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde müşteri hizmetleri ve danışmanlık imkanları sunmalıdır (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

BÖLÜM 3

3.1 Teknoloji Kabul Modeli

Teknoloji Kabul Modeli, kullanıcıların yeni bir teknolojiyi kabul etme ve benimseme sürecini açıklayan bir teorik modeldir. Bu model, kullanıcıların teknolojiyi kabul etme kararlarını etkileyen faktörleri ve bu sürecin nasıl gerçekleştiğini anlamaya yardımcı olur (Morelli vd., 2022: 103-107). Teknoloji Kabul Modeli, 1989 yılında Fred Davis tarafından önerilmiştir ve temel olarak Davranışsal Kabul Modeli (Technology Acceptance Model - TAM) olarak bilinir. TAM, insan davranışını açıklamak ve tahmin etmek için kullanılan genel bir model olan Ajzen ve Fishbein'in Planlı Davranış Modeli'nden esinlenmiştir (Bradley, 2010: 19-36).

TAM, temel olarak iki ana bileşenden oluşur: Algılanan Kullanışlılık (Perceived Usefulness) ve Algılanan Kolaylık (Perceived Ease of Use). Algılanan Kullanışlılık, kullanıcının teknolojinin ona ne ölçüde fayda sağlayacağına dair algısını ifade etmektedir. Algılanan Kolaylık ise kullanıcının teknolojiyi ne kadar kolay kullanabileceğine dair algısını ifade etmektedir (Yang vd., 2017: 90-95).

Model, bu iki bileşenin kullanıcının nihai niyetini etkilediğini ve sonuç olarak da teknolojiyi kabul etme veya reddetme kararını şekillendirdiğini öne sürer. Yani, bir kullanıcı teknolojiyi kullanışlı ve kolay buluyorsa, o teknolojiyi kabul etme olasılığı daha yüksek olacaktır (Dirks ve Buhler, 2018: 503-516).

TAM ayrıca, algılanan kullanılabilirlik ve algılanan kolaylık üzerinde etkili olan diğer faktörleri de göz önünde bulundurur. Bu faktörler arasında bireyin deneyimi, sosyal etkileşimler, algılanan riskler, kişisel inançlar ve demografik faktörler yer almaktadır (Burg ve Mandl, 2005: 75-85).

3.1.1 Teknoloji Kabul Modelinin Tanımı

Teknoloji Kabul Modeli (TAM), bir teknolojinin kullanıcılar tarafından benimsenmesi ve kabul edilmesi sürecini açıklamak için kullanılan bir teorik çerçevedir. TAM, kullanıcıların yeni bir teknolojiyi ne kadar istekli kabul edeceğini ve kullanacağını belirlemek için bireylerin düşüncelerini ve

davranışlarını analiz eder. Bu model, sosyal psikoloji ve bilgi kabulü teorilerinden esinlenerek geliştirilmiştir (Wolbring vd., 2013: 3-25).

Teknoloji Kabul Modeli, özellikle bilgi teknolojileri ve dijital yenilikler gibi teknolojik gelişmelerin kabul edilmesi ve yaygınlaşması süreçlerinde sıklıkla kullanılır. Model, kullanıcıların teknolojiyi kabul etmelerini etkileyen çeşitli faktörleri ele alır ve kullanıcıların teknolojiyi kullanma niyetlerini ve davranışlarını tahmin etmeye yardımcı olmaktadır (Cao vd., 2009).

TAM'ın temel bileşenleri arasında algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, algılanan risk, algılanan kullanışlılık, sosyal etkileşim ve demografik faktörler yer alır. Algılanan fayda, kullanıcının teknoloji kullanımıyla elde edeceği yararları değerlendirmesini ifade eder. Algılanan kullanım kolaylığı ise teknolojinin kullanımının ne kadar basit ve erişilebilir olduğunu kullanıcı tarafından değerlendirir (Martens vd., 2017). Algılanan risk, kullanıcının teknoloji kullanımıyla ilgili endişelerini ifade eder. Algılanan kullanışlılık, kullanıcının teknolojiyi kullanırken ne kadar etkili ve verimli olduğunu değerlendirir (Fletcher vd., 2014: 150-168). Sosyal etkileşim ise teknolojinin kullanımının sosyal ilişkileri nasıl etkileyeceğini ve diğer kullanıcılarla etkileşimi nasıl değiştireceğini değerlendirir. Son olarak, demografik faktörler kullanıcının yaş, cinsiyet, meslek gibi demografik özelliklerini dikkate alır ve teknoloji kabulünde etkili olabilir (Özbeğ ve Tahtacı, 2022: 159).

TAM, teknoloji kabul sürecini anlamak ve kullanıcıların yeni teknolojileri benimsemesini tahmin etmek için önemli bir araçtır. Bu model, teknoloji geliştiricilerine ve pazarlama profesyonellerine kullanıcıların ihtiyaçlarını ve beklentilerini anlama ve teknoloji tasarımı buna göre şekillendirme konusunda rehberlik eder. Ayrıca, TAM, kullanıcı eğitimi ve benimsenme stratejileri oluşturma konusunda da önemli bir rol oynamaktadır (Tiryakı ve Gödekmerdan Önder, 2022: 182).

3.1.2 Teknoloji Kabul Modelinin Bileşenleri

Teknoloji Kabul Modeli (TAM), bir teknolojinin kullanıcılar tarafından benimsenmesi ve kabul edilmesi sürecini açıklamak için kullanılan bir teorik çerçevedir. TAM, kullanıcıların yeni bir teknolojiyi ne kadar istekli kabul edeceğini ve kullanacağını belirlemek için bireylerin düşüncelerini ve davranışlarını analiz eder. Bu model, sosyal psikoloji ve bilgi kabulü teorilerinden esinlenerek geliştirilmiştir (Lan vd., 2010: 1995-1999).

Kullanıcıların yeni teknolojiyi benimsemelerinin temel nedeni, onlara sağladığı algılanan faydadır. Algılanan fayda, kullanıcının teknolojiyi kullanmasıyla elde edeceği yararları değerlendirmesini ifade eder. Kullanıcılar, teknoloji kullanımıyla elde edecekleri avantajları, kazançları veya kolaylıkları düşünerek teknolojiyi kabul etme eğilimindedirler (Karaca, 2022: 81).

Kullanıcıların yeni teknolojiyi benimsemelerini etkileyen bir diğer faktör, teknolojinin kullanımının ne kadar kolay olduğudur. Algılanan kullanım kolaylığı, kullanıcının teknolojiyi kullanmanın basitliği, öğrenme süreci ve kullanılabilirlik gibi faktörleri değerlendirmesini ifade eder. Kullanıcılar, bir teknolojiyi kullanmanın kolay ve erişilebilir olduğunu düşündüklerinde daha olumlu bir tutum sergilerler ve kabul etme olasılıkları arttırırlar (Bradley, 2010: 19-36).

Kullanıcıların yeni teknolojiyi benimsemelerini etkileyen bir diğer faktör, algıladıkları risk düzeyidir. Algılanan risk, kullanıcının teknoloji kullanımıyla ilgili endişelerini ifade eder. Kullanıcılar, bir teknolojinin kullanımının yan etkileri, güvenlik açıkları veya maliyetler gibi potansiyel riskleri hakkında kaygı duyduklarında, teknolojiyi kabul etme eğilimi azalabilir. Dolayısıyla, teknoloji geliştiricileri bu riskleri azaltacak güvenlik önlemleri ve kullanıcıları bilgilendirmek için önlemler almalıdır (Dülek, 2022: 313).

Kullanıcıların yeni teknolojiyi benimsemelerinde etkili olan bir diğer faktör, teknolojinin kullanılabilirliğidir. Algılanan kullanılabilirlik, kullanıcının teknolojiyi kullanırken ne kadar etkili ve verimli olduğunu değerlendirir. Kullanıcılar, bir teknolojinin onları ihtiyaçlarına uygun bir şekilde destekleyip desteklemediğini değerlendirirler. Kullanıcılar, bir teknolojinin kendilerine

zaman, çaba ve maliyet tasarrufu sağlaması, iş süreçlerini kolaylaştırması veya daha iyi sonuçlar elde etmelerini sağlaması gibi faktörleri değerlendirir. Algılanan kullanışlılık, teknolojiyi benimseme niyetini ve kullanma davranışını olumlu yönde etkileyebilir (Burg ve Mandl, 2005: 75-85).

Teknoloji kabul sürecinde sosyal etkileşim de önemli bir rol oynar. Kullanıcılar, teknolojiyi kullanma kararlarını çevrelerindeki diğer insanların tutumları ve davranışlarına dayanarak alabilirler. Olumlu sosyal etkileşimler, teknolojinin benimsenmesini artırırken, olumsuz sosyal etkileşimler kabulü azaltabilir. Kullanıcılar, çevrelerindeki insanların teknolojiyi nasıl kullandığını gözlemleyerek, deneyimlerini ve geri bildirimlerini değerlendirerek teknolojiyi kabul etme eğiliminde olabilirler (Ahmetoğulları ve Arabacı, 2022: 2270).

Teknoloji kabulünde etkili olan bir diğer faktör de demografik özelliklerdir. Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek gibi demografik faktörler, kullanıcıların teknolojiyi benimseme eğilimlerini etkileyebilir. Örneğin, gençler genellikle yeni teknolojileri daha hızlı benimserken, yaşlı nesiller daha dirençli olabilir. Aynı şekilde, teknoloji hakkında daha fazla bilgi sahibi olan veya teknolojiyi kullanma deneyimi olan kişiler, teknolojiyi daha olumlu bir şekilde değerlendirme eğilimindedir. Dolayısıyla, teknoloji geliştiricileri, hedef kitlelerinin demografik özelliklerini dikkate alarak pazarlama stratejilerini ve kullanıcı deneyimini şekillendirebilir (Wolbring vd., 2013: 3-25).

Teknoloji Kabul Modeli, kullanıcıların yeni teknolojileri benimsemelerini ve kullanmalarını etkileyen faktörleri sistematik bir şekilde ele alır. Bu faktörlerin anlaşılması, teknoloji geliştiricilerine ve pazarlama profesyonellerine kullanıcıların ihtiyaçlarını ve beklentilerini anlama ve teknoloji tasarımını buna göre şekillendirme konusunda rehberlik etmektedir (Cao vd., 2009).

3.1.3 Teknoloji Kabul Modelinin Uygulama Alanları

Teknoloji Kabul Modeli (TAM), yeni teknolojilerin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini anlamak için kullanılan bir teorik çerçevedir. TAM, birçok farklı sektörde ve uygulama alanında kullanılmaktadır (Özbeğ ve Tahtacı, 2022: 159).

TAM, bilgi teknolojilerinin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini anlamak için sıklıkla kullanılır. Bilgisayar yazılımları, mobil uygulamalar, dijital platformlar gibi bilgi teknolojilerinin benimsenmesi, TAM aracılığıyla incelenebilir. Bu uygulama alanında, kullanıcıların teknolojiye karşı tutumları, kullanım niyetleri, kullanım kolaylığı algıları ve fayda beklentileri TAM ile değerlendirilebilir (Fletcher vd., 2014: 150-168).

TAM, e-ticaret platformlarının ve dijital pazar yerlerinin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini analiz etmek için kullanılabilir. Kullanıcıların çevrimiçi alışveriş yapmaya yönelik tutumları, güvenlik endişeleri, kullanım kolaylığı algıları ve fayda beklentileri TAM aracılığıyla incelenebilir. E-ticaret şirketleri, TAM'ı kullanarak kullanıcıların ihtiyaçlarını anlayabilir ve kullanıcı deneyimini geliştirmek için stratejiler oluşturabilir (Lan vd., 2010: 1995-1999).

TAM, sağlık hizmetlerindeki dijital yeniliklerin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini anlamak için de kullanılabilir. Örneğin, sağlık uygulamaları, tele sağlık hizmetleri, elektronik sağlık kayıtları gibi teknolojik çözümler TAM aracılığıyla değerlendirilebilir. Kullanıcıların sağlık teknolojilerine yönelik tutumları, kullanım kolaylığı algıları, güvenlik kaygıları ve sağlık hizmetlerindeki faydaları TAM ile incelenebilir (Tiryakı ve Gödekmerdan Önder, 2022: 182).

TAM, finansal teknolojilerin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini analiz etmek için kullanılabilir. Örneğin, mobil ödeme uygulamaları, dijital bankacılık hizmetleri, yatırım platformları gibi finansal teknolojiler TAM aracılığıyla değerlendirilebilir. Kullanıcıların finansal teknolojilere yönelik tutumları, kullanım kolaylığı algıları, güvenlik endişeleri ve finansal faydaları TAM ile incelenebilir (Negovan vd., 2011: 401-404).

TAM, eğitim teknolojilerinin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini anlamak için kullanılabilir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin yeni eğitim teknolojilerine karşı tutumları, kullanım niyetleri, kullanım kolaylığı algıları ve öğrenme faydaları TAM aracılığıyla değerlendirilebilir. Örneğin, çevrimiçi eğitim platformları, öğrenme yönetim sistemleri, sanal gerçeklik gibi teknolojik çözümler TAM kullanılarak incelenebilir. Eğitim kurumları, TAM modelini

kullanarak eğitim teknolojilerinin etkisini değerlendirebilir ve öğrencilerin öğrenme deneyimini iyileştirmek için stratejiler geliştirebilir (Dülek, 2022: 313).

TAM, yeni ulaşım ve lojistik teknolojilerinin kabul edilmesi ve kullanılması sürecini de analiz etmek için kullanılabilir. Örneğin, araç paylaşım platformları, akıllı şehir çözümleri, lojistik yönetim sistemleri gibi teknolojiler TAM aracılığıyla değerlendirilebilir. Kullanıcıların bu teknolojilere karşı tutumları, kullanım kolaylığı algıları, güvenlik endişeleri ve ulaşım/lojistik süreçlerindeki faydaları TAM ile incelenebilir. Bu sayede, ulaşım ve lojistik sektörü teknolojik yenilikleri daha etkili bir şekilde benimseyebilir ve süreçlerini optimize edebilir (Martens vd., 2017).

Teknoloji Kabul Modeli (TAM), birçok farklı sektörde ve uygulama alanında kullanılabilecek bir teorik çerçevedir. TAM, kullanıcıların yeni teknolojileri benimsemelerini ve kullanmalarını etkileyen faktörleri anlamak için önemli bir araç sunmaktadır. Uygulama alanlarındaki bu faktörlerin analizi, teknoloji geliştiricilerine, pazarlama profesyonellerine ve hizmet sağlayıcılara kullanıcılarla daha iyi etkileşim kurma ve teknoloji kabulünü artırma konusunda yol gösterir (Karaca, 2022: 81).

3.2 Literatürde Finansal Okuryazarlık ve Teknoloji Kabul Modeli İlişkisi

3.2.1. Finansal Okuryazarlık ve Teknoloji Kabulü Arasındaki İlişki

Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal konuları anlama, değerlendirme ve finansal kararlar alabilme becerisi olarak tanımlanırken, teknoloji kabulü ise yeni teknolojilerin kullanımını benimseme sürecidir. Bu iki kavram arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır, çünkü finansal okuryazarlık düzeyi teknoloji kabulünü etkileyebilir ve teknoloji kabulü de finansal okuryazarlık düzeyini artırabilir (Ahmetoğulları ve Arabacı, 2022: 2270).

Finansal okuryazarlığın teknoloji kabulü üzerindeki etkileri birkaç şekilde açıklanabilir. İlk olarak, finansal okuryazarlık, bireylerin finansal teknolojileri anlama ve değerlendirme becerisini artırır. Finansal okuryazarlık düşük olan kişiler, yeni teknolojileri anlamakta güçlük çekebilir ve bu nedenle kullanmaktan çekinebilirler (Lan vd., 2010: 1995-1999). Ancak, finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan kişiler, finansal teknolojilerin faydalarını daha

iyi anlar ve bu teknolojileri kullanmaya daha istekli olurlar (Litvinova, 2018: 314-318).

İkinci olarak, finansal okuryazarlık, bireylerin finansal teknolojilerin potansiyel risklerini değerlendirme yeteneğini artırır. Finansal teknolojilerin güvenlik ve gizlilik riskleri bulunabilir ve bu riskler, teknoloji kabulünü etkileyebilir (Yang vd., 2017: 90-95). Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal teknolojilerin güvenlik önlemlerini anlama ve bu riskleri minimize etmek için gerekli adımları atma konusunda daha bilinçlidirler (Kiliyanni ve Sivaraman, 2018: 537-547).

Üçüncü olarak, finansal okuryazarlık, bireylerin finansal teknolojilerin potansiyel faydalarını değerlendirme yeteneğini artırır. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan kişiler, finansal teknolojilerin sunduğu kolaylık, hız ve erişilebilirlik gibi avantajları daha iyi anlarlar (Bradley, 2010: 19-36; Sarkani vd., 2013: 63-80). Bu nedenle, finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan bireyler, finansal teknolojileri kullanmaya daha istekli olurlar ve bu teknolojilerin finansal hayatlarında nasıl fayda sağlayabileceğini daha iyi değerlendirebilirler (Li vd., 2020).

Teknoloji kabulü ise finansal okuryazarlığı etkileyebilir ve artırabilir (Wolbring vd., 2013: 3-25). Yeni finansal teknolojiler, kullanım kolaylığı, hızlı işlem yapma imkanı ve geniş erişim gibi avantajlar sunarak finansal okuryazarlık düzeyini artırmaktadır (Özbeğ ve Tahtacı, 2022: 159).

BÖLÜM 4

TEKNOLOJİ KABUL MODELİ İLE FİNANSAL OKURYAZARLIK ARASINDAKİ İLİŞKİYİ GÖSTEREN ÇALIŞMALAR

Andres-Sanchez, Puchades ve Arias-Oliva (2021) tarafından yapılan araştırma, yaşam sigortası sözleşmelerini kabul etme konusunda sigortalıların etkileyen faktörleri incelemektedir. Bu çalışma, bir teknoloji kabul modeli kullanarak, sigortalıların yaşam sigortası sözleşmelerini kabul etme niyetlerini anlamak için bir çerçeve sunmaktadır. Araştırma, sigortalıların teknolojiye olan

hazır bulunuşlukları, yaşam sigortası sözleşmelerini kabul etme niyetlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırmanın sonuçları, finansal teknoloji kullanımının sigortalılar arasında yaygınlaşması için önemli ipuçları sunmaktadır.

Darmansyah ve diğerleri (2021) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, İslami finansal teknoloji kullanımına yönelik davranışsal niyetleri belirleyen faktörleri incelemektedir. Çalışma, üç farklı rekabetçi model kullanarak İslami finansal teknoloji kullanımına etki eden faktörleri analiz etmektedir. Araştırma sonuçları, algılanan fayda, algılanan kolaylık, güven, tutum ve bilişsel farkındalık gibi faktörlerin İslami finansal teknoloji kullanımına olan etkisini vurgulamaktadır. Bu bulgular, İslami finans kuruluşları ve pazarlama uzmanları için stratejik kararlar alırken dikkate alınması gereken önemli bir bilgi kaynağı sunmaktadır.

Fortagne ve diğerleri (2023) tarafından yürütülen bu araştırma, neo-broker uygulamalarının teknoloji kabulünü incelemektedir. Çalışma, finansal piyasalara kolay erişim sağlayan ve milyonlarca yatırımcılara hitap eden bu uygulamaların teknoloji kabulünü anlamak için bir model sunmaktadır. Araştırma, neo-broker uygulamalarının yatırımcılar arasında kabulünü etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Sonuçlar, kullanıcıların algılanan fayda, algılanan kolaylık, güven, kullanıcı deneyimi ve kullanıcı memnuniyeti gibi faktörlerin neo-broker uygulamalarının kabulünde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, finansal teknoloji şirketleri ve yatırım kuruluşları için neo-broker uygulamalarının kullanımını artırmak için stratejiler oluştururken dikkate alınması gereken önemli bilgiler sunmaktadır.

Feng ve diğerleri (2021) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, teknoloji kabulünü etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, iki model tabanlı meta-analitik inceleme kullanarak literatürdeki araştırmaları bir araya getirmektedir. Sonuçlar, algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven, sosyal etkileşim, teknolojiye olan hazır bulunuşluk ve tutum gibi faktörlerin teknoloji kabulünde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, teknoloji geliştiricileri ve pazarlamacılar için yeni ürün ve

hizmetlerin kabulünü artırmak için stratejiler oluştururken rehberlik sağlamaktadır.

Huang ve diğerleri (2021) tarafından yapılan bu araştırma, finansal teknoloji Chat botlarına yönelik müşteri sürekli kullanım modelini anlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, müşteri davranışlarını analiz etmek ve Chat botların müşteri kullanımına olan etkisini belirlemek için bir birleştirilmiş bir teorik çerçeve sunmaktadır. Sonuçlar, müşteri memnuniyeti, algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi ve güven gibi faktörlerin finansal teknoloji Chat botlarının sürekli kullanımında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, finansal teknoloji şirketlerinin ve hizmet sağlayıcılarının Chat botlarını geliştirirken ve pazarlarken dikkate almaları gereken faktörleri vurgulamaktadır. Müşteri memnuniyeti sağlamak, kullanıcı deneyimini iyileştirmek, algılanan fayda ve kolaylık sunmak, güven oluşturmak gibi faktörler, finansal teknoloji Chat botlarının sürekli kullanımını teşvik etmek için önemlidir. Bu bulgular, finansal hizmet sektöründe Chat botlar kullanılarak müşteri deneyimini iyileştirmeyi hedefleyen şirketlerin stratejilerini belirlerken rehberlik sağlamaktadır.

Martens, Roll ve Elliott (2017) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, mobil ödemeler için Teknoloji Hazır Bulunuşluk ve Kabul Modelini test etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, Almanya ve Güney Afrika'da mobil ödemelerin kabulünü etkileyen faktörleri incelemektedir. Sonuçlar, kullanıcıların teknoloji hazır bulunuşluk seviyelerinin mobil ödemelerin kabulünde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ayrıca, algılanan fayda, algılanan kolaylık, güven, kullanıcı deneyimi ve sosyal norm gibi faktörlerin mobil ödemelerin kabulünde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, finansal kuruluşlar ve mobil ödeme sağlayıcıları için mobil ödemelerin yaygınlaşması ve kullanımının artırılması için stratejiler belirlemede önemli bir yol gösterici sağlamaktadır.

Mustafa ve diğerleri (2021) tarafından yapılan bu araştırma, Pakistan'daki banka müşterilerinin finansal teknolojiye yönelik tutumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, banka müşterilerinin finansal teknolojiyi kabul etme eğilimlerini anlamak için bir değerlendirme sunmaktadır.

Sonuçlar, algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven, risk algısı gibi faktörlerin finansal teknolojiye yönelik tutumu etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular, finansal kuruluşlar ve hizmet sağlayıcıları için finansal teknolojinin benimsenmesinin teşvik edilmesi ve müşteri memnuniyetinin artırılması için stratejiler belirlemede önemli bir rehberlik sağlamaktadır. Araştırma, finansal teknolojiye yönelik banka müşterilerinin tutumunu değerlendiren bir çerçeve sunarak, finansal kuruluşlar için müşteri tabanını genişletme ve rekabet avantajı elde etme potansiyelini vurgulamaktadır.

Purnamasari ve diğerleri (2020) tarafından yürütülen bu araştırma, Endonezya'daki mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerde (MKİ) finansal teknolojinin kabulünü incelemektedir. Çalışma, Teknoloji Kabul Modeli kullanarak MKİ'lerde finansal teknolojiye yönelik tutumları ve benimsemeyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın sonuçları, algılanan fayda, algılanan kolaylık, güven, sosyal etkileşim ve bilinç düzeyi gibi faktörlerin MKİ'lerde finansal teknoloji kabulünü etkilediğini göstermektedir. Bu bulgular, finansal teknoloji sağlayıcıları ve hükümetler için MKİ'lerin finansal teknolojiyi benimsemesi ve kullanmasını teşvik edici politikaların geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Vukovic ve diğerleri (2019) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, Split'teki internet bankacılığının kabulünü incelemek için Teknoloji Kabul Model'ini kullanmaktadır. Çalışma, kullanıcıların internet bankacılığını kabul etme niyetlerini ve faktörlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Sonuçlar, algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven ve bilişsel farkındalık gibi faktörlerin internet bankacılığının kabulünde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, finansal kuruluşlar ve hizmet sağlayıcıları için internet bankacılığı hizmetlerinin kullanımını artırmak ve müşteri tabanını genişletmek için stratejiler belirlemede önemli bir yol gösterici sağlamaktadır.

Wentzel, Diatha ve Yadavalli (2013) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, Güney Afrika'da teknoloji destekli finansal hizmetlerin benimsenmesini anlamak için genişletilmiş bir Teknoloji Kabul Modeli uygulamasını içermektedir. Çalışma, finansal hizmetlerin teknoloji kullanımıyla

sunulmasının müşteriler üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonuçları, algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven ve sosyal etkileşim gibi faktörlerin teknoloji destekli finansal hizmetlerin benimsenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, finansal hizmet sağlayıcıları için teknoloji kullanımını teşvik etme ve finansal hizmetlerin erişilebilirliğini artırma stratejileri oluştururken rehberlik sağlamaktadır.

BÖLÜM 5

FİNANSAL OKURYAZARLIĞIN FİNANSAL TEKNOLOJİ KULLANIMINA ETKİSİNİN TEKNOLOJİ KABUL MODELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Finansal işlemlerin gerçekleşmesinde rol alan bankaların İstanbul ilindeki bir özel bankanın tüm segment müşterilerinin fintech ürünlerinin kullanımını ve finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek amacıyla yürütülen bu çalışmada çalışmanın amacına önemine kapsamına literatüre yapacağı katkısına hipotezlerine varsayımlarına kısıtlamalarına yöntemine ve araştırma sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilecektir. Ek olarak finansal teknoloji uygulamalarının kullanımında finansal okuryazarlığın ne derecede etkili olup olmadığı teknoloji kabul modeli kapsamında bulgulara yer vererek Türkiye'deki pazarın geliştirilmesi için çeşitli önerilere yer verilerek literatüre katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. Araştırma sürecinde ulusal ve uluslararası literatür taraması ve incelemeleri sonucu Finansal Okuryazarlığın Finansal Teknoloji Kullanımına Etkisini Teknoloji Kabul Modeli Açısından Değerlendirilmesi ile ilgili bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Ayrıca ulusal ve uluslararası yazın incelendiğinde finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisinin teknoloji kabul modeli açısından inceleyen bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, literatürde boşluk yaratan ve araştırılması gereken bir husus olarak

karşımıza çıkmaktadır. Elde edilen sonuçların alan yazına önemli katkılar sağlayacak özgün bulgular olacağı öngörülmektedir.

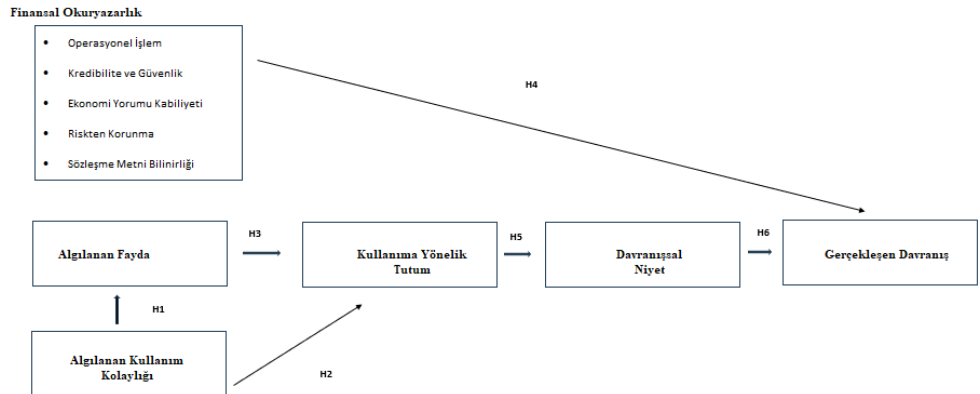
5.2 Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelinde tanımlayıcı bir araştırmadır. Banka müşterilerinin finansal okuryazarlığın finansal teknoloji kullanımına etkisinin teknoloji kabul modeli açısından değerlendirmesi amacıyla gerçekleştirilmiş tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini İstanbul ilinde faaliyet gösteren özel bir banka çalışan müşterileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı zamanda çalışmaya 361 müşteri kabul etmiş olup anket yöntemi ile veriler toplanmıştır.

5.3 Araştırmanın Modeli Ve Hipotezleri

Araştırma sürecinde belirlenen önermeler kapsamında, mevcut değişkenler dikkate alınarak bir araştırma modeli oluşturulmuştur. Model, bu araştırma sonucunda ulaşılmak istenen amaca uygun olarak şekillendirilmiş olup; nicel verilerin sağlıklı ve rasyonel bir biçimde değerlendirilmesini sağlamayı hedeflemiştir. Bu modele göre bu araştırmanın ana hipotezleri aşağıda sıralanmıştır.

Bu modelin çözümlenmesini sağlamak amacıyla, araştırmanın teorik içeriğine uygun 6 araştırma hipotezi geliştirilmiştir. Bu hipotezler şu şekilde sıralanabilir;

Şekil 1. Araştırmanın Teorik Modeli ve Hipotezleri

H1: Algılanan kullanım kolaylığı kullanıcıların algılamış olduğu faydayı etkiler.

H2: Algılanan kullanım kolaylığı kullanıcıların kullanımına yönelik tutumu etkiler.

H3: Algılanan fayda kullanıcıların kullanıma yönelik tutumu etkiler

H4: Finansal okuryazarlık kullanıcıların gerçekleşen davranışı etkiler

H4a: Operasyonel işlemler kullanıcıların gerçekleşen davranışını etkiler

H4b: Kredibilite ve Güvenlik kullanıcıların gerçekleşen davranışı etkiler

H4c: Ekonomi yorumu kabiliyeti kullanıcıların gerçekleşen davranışını etkiler

H4d: Riskten kaçınma kullanıcıların gerçekleşen davranışını etkiler,

H4e: Sözleşme metni bilinirliği kullanıcıların gerçekleşen davranışı etkiler.

H5: Kullanıma yönelik tutum kullanıcıların niyetini etkiler

H6: Niyet kullanıcıların gerçekleşen davranışını etkiler.

5.4 Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini İstanbul'da bir özel banka bünyesinde bulunan tüm segment (bireysel,kobi,işletme ve ticari) müşterilerinden oluşturmaktadır. Araştırma için gerekli izinler alındıktan sonra, 361 müşteriye ulaşılmış 361 kişi üzerinde anket uygulanmıştır.

5.5 Araştırma Verilerinin Toplanması

Araştırma İstanbul'da bulunan bir özel banka müşterilerine yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde oluşturulan anket formunun müşteriler tarafından nasıl algılandığı ve nasıl karşılandığını gözlemlemek amacıyla, 361 müşteri ile elektronik ortamda hazırlanan anket formu aracılığıyla uzaktan görüşme tekniği ile verilerin toplanması sağlanmıştır. Verilerin toplanma süreci

10/10/2021-10.11.2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen veriler IBM SPSS 26,00 paket programına aktarılarak analiz edilmiştir.

5.5.1 Veri Toplama Aracı

Araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı ve katılımcıların araştırmanın herhangi bir safhasında araştırmadan çekilebilecekleri belirtilmiş ve kendilerine onam formu verilmiştir (Bkz.; EK C). Görüşme sonrasında onamları alınan kişilere anket formu linki mail olarak sunulmuştur. Katılımcıların bir kısmı anketin kendilerine iletilmesinin ardından anketi doldurmalarına karşın bir kısmı anketi daha sonra dolduracağını beyan etmiştir. Katılımcıların anketi cevaplamaları için çalışma koşulları da göz önünde bulundurularak uygun süreler belirlenmiştir.ve anketler tamamlanmıştır.

Anket 3 bölümden oluşmaktadır. Anket soruları banka müşterilerinin demografik özelliklerini belirleyen 7, finansal teknoloji kullanımı ölçen 26 ve finansal okuryazarlığı ölçen 25 soru olmak üzere toplamda 58 sorudan oluşmaktadır. Anketin birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik cinsiyet, yaş, eğitim durumu, aylık gelir, medeni durum finansal ürün bilgisi ve kullanımı ile ilgili seceneklere yer verilmiştir (Bkz.; EK D).

İkinci bölümde ise bireylerin finansal teknoloji ürünleri ile ilgili sorular bulunmaktadır. Finansal Teknoloji kullanıcılarını etkileyen faktörleri belirlemek için teknoloji kabul modeli dahilinde yer almakta olan algılanan faydayı ifade eden 7 soru, algılanan kullanım kolaylığını ifade etmekte olan 4 soru, gerçekleşen davranışı ifade etmekte olan 4 soru, tutumu ifade etmekte olan 5 soru, niyeti ifade etmekte olan 6 soru yer almaktadır. (Bkz.; EK E). Anketin üçüncü bölümünde ise müşterilerin finansal okuryazarlık seviyesini tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur (Bkz.; EK F). Anketin ikinci ve üçüncü bölümlerinde ankete katılan kişilere yöneltilen sorulara, katılımcıların yazılan ifadeye ne kadar katıldığını belirleyebilmek için 1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum şeklindeki beşli likert ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır.

5.6 Araştırma Kullanılan Ölçekler

Araştırma da kullanılan ölçekler ve kullanım izinleri ekte mevcuttur. Araştırma anketinin ikinci bölümünde yer alan değişkenler teknoloji kabul modeli içerisinde bulunan değişkenleri belirlemeye yönelik oluşturulmuştur. Var olan değişkenlerin tamamı daha önce farklı çalışmalarda kullanılmış fakat evren ve örneklem farklılık göstermektedir. Bu yüzden araştırma modelinde kullanılan ölçek daha önceki çalışmalardan yararlanılarak ve Finansal teknolojiye ait güncel özellikler dikkate alınarak tekrar Gülaçtı (2020) tarafından revize edilerek geliştirilmiştir.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise banka müşterilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek adına “Finansal Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ankette finansal okuryazarlık seviyesini ölçmek için katılımcılara 25 soru yöneltilmiştir. 1: Hiç Katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Kararsızım, 4: Katılıyorum, 5: Tamamen Katılıyorum şeklindeki beşli likert ölçeği kullanılarak hazırlanmıştır. Finansal okuryazarlık ölçeği Baysa (2015) tarafından geliştirilmiş olup geçerlilik ve güvenirlik testleri yapılmıştır.

5.6.1 Güvenilirlik ve Doğrulayıcı Faktör Analizi

Hem finansal okuryazarlık hem de TKM ölçekleri için geçerlik analizinde doğrulayıcı faktör analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu yöntem boyut yapısı belli olan ölçek yapılarının doğrulanması amacıyla kullanılan çok değişkenli bir istatistiktir (Kline, 2011). Farklı bir örneklem üzerinde veri toplandığı için bu yöntem kullanılmış olup Lisrel 8.80 paket programı ile analiz edilmiştir. DFA’da analizinde elde edilen faktör yükleri ya da yol katsayılarının anlamlılığı incelenmesi gerekir. Bu bağlamda bu yol katsayılarından elde edilen T değerleri ile sonsuz serbestlik derecesindeki kritik değer olan 1.96 değeri ile karşılaştırılır ve 1.96’dan büyük ise maddeler anlamlıdır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Tablo 1 Teknoloji Kabul Modeli Ölçeği İçin Faktör Yükleri ve Güvenirlik Tablosu

Teknoloji Kabul Modeli	Maddeler	T değeri	Faktör yükü**	Güvenirlik
Algılanan Fayda	f1	23,26*	0,924	0,947
	f2	24,33*	0,94	
	f3	24,05*	0,941	
	f4	21,1*	0,911	
	f5	23,87*	0,935	
	f6	17,21*	0,836	
	f7	11,67*	0,662	
Algılanan Kullanım Kolaylığı	f8	19,1*	0,871	0,900
	f9	16,92*	0,849	
	f10	21,75*	0,916	
	f11	19,21*	0,879	
Gerçekleşen Davranış	f12	20,16*	0,441	0,710
	f13	13,26*	0,627	
	f14	2,3*	0,802	
	f15	2,87*	0,788	
Kullanıma Yönelik Tutum	f16	16,58*	0,836	0,861
	f17	2,46*	0,62	
	f18	24,09*	0,938	
	f19	24,25*	0,952	
	f20	22,09*	0,933	
Davranışsal Niyet	f21	20,64*	0,406	0,754
	f22	7,1*	0,717	
	f23	3,28*	0,819	
	f24	2,64*	0,835	
	f25	22,45*	0,38	
	f26	2,47*	0,803	

t>1.96; **Standartlaştırılmış faktör yükü

Teknoloji Kabul Modeli ölçeği için her bir alt boyutta elde edilen tüm T değerleri

1.96'dan büyük olarak elde edilmiştir ve %95 güven aralığında tüm maddeler anlamlıdır. Dolayısıyla orijinal ölçekte olduğu gibi madde atılmasına gerek yoktur. Algılanan fayda alt boyutu için standartlaştırılmış faktör yükleri 0.662-0.941; algılanan kullanım alt boyutu için 0.849-0.916; gerçekleşen davranış alt boyutu için 0.441-0.802; tutum alt boyutu için 0.62-0.952 ve niyet alt boyutu için 0.38-0.835 arasında elde edilmiştir. Teknoloji Kabul Modeli ölçeği için güvenirlik katsayısı 0.931 olup alt boyutları için güvenirlik katsayısı 0.710-0.944 arasında elde edilmiştir.

Tablo 2 *Finansal Okuryazarlık Ölçeği İçin Faktör Yükleri ve Güvenirlik Tablosu*

Finansal Okuryazarlık	Maddeler	T değeri	Faktör yükü	Güvenirlik
Kredibilite ve Güvenlik	o27	19,88*	0,874	0,941
	o28	18,92*	0,87	
	o29	21,69*	0,908	
	o30	22,64*	0,924	
	o31	15,68*	0,779	
	o32	20,81*	0,884	
Operasyonel İşlem	o33	15,83*	0,778	0,935
	o36	23,95*	0,928	
	o37	24,48*	0,942	
	o38	21,14*	0,901	
	o39	21,97*	0,91	
	o40	15,89*	0,785	
	o49	17,12*	0,817	
Sözleşme Metni Bilinirliği	o34	20,74*	0,94	0,936
	o35	20,35*	0,93	
Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	o41	22,11*	0,906	0,931
	o42	23,17*	0,92	
	o43	23*	0,92	
	o50	17,23*	0,856	
	o51	15,88*	0,823	
	o44	19,91*	0,859	
Riskten Korunma	o45	20,7*	0,886	0,913

o46	17,27*	0,858
o47	18,23*	0,87
o48	18,27*	0,843

Finansal Okuryazarlık ölçeği için her bir alt boyutta elde edilen tüm T değerleri 1.96'dan büyük olarak elde edilmiştir ve %95 güven aralığında tüm maddeler anlamlıdır. Dolayısıyla orijinal ölçekte olduğu gibi madde atılmasına gerek yoktur. Kredibilite alt boyutu için standartlaştırılmış faktör yükleri 0.779-0.924; operasyonel alt boyutu için 0.778-0.942; sözleşme alt boyutu için 0.93-0.94; ekonomi alt boyutu için 0.823-0.920 ve risk alt boyutu için 0.843-0,87 arasında elde edilmiştir. Finansal Okuryazarlık ölçeği için güvenirlik katsayısı 0.971 olup alt boyutları için 0.913-0.941 arasında elde edilmiştir.

Tablo 3 Model Veri Uyum Kriter Tablosu

İndeks	Mükemmel Uyum Ölçütü	İyi Uyum Ölçütü
X^2/sd	0-3	3.May
RMSEA	$.00 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .10$
CFI	$.95 \leq CFI \leq 1.00$	$.90 \leq CFI \leq .95$
GFI	$.95 \leq NNFI \leq 1.00$	$.90 \leq NNFI \leq .95$
NFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
IFI	$.95 \leq NFI \leq 1.00$	$.90 \leq NFI \leq .95$
SRMR	$.00 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .08$

Kaynak: Schumacker ve Lomax, 2015

Maddelerin anlamlılığının yanı sıra DFA için diğer bir önemli durum ise model veri uyumlarının sağlanması ölçeğin faktör yapısının geçerli olduğunun kanıtıdır. Model veri uyumu yapı geçerliliğinde test edilen modeli doğrulamak için kullanılan indekslerdir (Schumacker ve Lomax, 2015). Literatürde sık kullanılan uyum indeksleri yer almış olum mükemmel uyum ve iyi uyum ölçütleri tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 4 Model Veri Uyum Tablosu

	X^2	sd	X^2/sd	RMSEA	CFI	NFI	IFI	SRMR
Finansal Okuryazarlık	774,67	160	4,8	0,093	0,96	0,95	0,96	0,075
Teknoloji Kabul Modeli	1016,45	265	3,8	0,082	0,96	0,96	0,96	0,065

Sd: Serbestlik derecesi

İlk olarak ki kare ve serbestlik derecesi oranları incelenmiştir. Bu oranın 5'ten küçük olması iyi uyum, 3'ten küçük olması ise mükemmel uyumu gösterir (Kline,2011). Ayrıca diğer bir sık kullanılan uyum indeks ise RMSEA olup .05'ten küçük ise mükemmel uyum, 0.05-0.10 arasındaysa iyi uyumu gösterir (Hoe, 2008; Schmacker ve Lomax, 2015). SRMR uyum indeksi RMSEA gibi kötülük uyum indeksi olup CFI, NFI, IFI uyum indeksleri ise iyilik uyum indeksidir. Finansal okuryazarlık ölçeği için tüm uyum indekslerine bakıldığında ölçeğin geçerliği sağlanmıştır ($\chi^2/sd=4.8$; RMSEA=0.093; SRMR=0.075; CFI=0.96; NFI=0.95 ve IFI=0.96). Benzer şekilde teknoloji kabul modeli ölçeği için tüm uyum indekslerine bakıldığında ölçeğin geçerliği sağlanmıştır ($\chi^2/sd=3.8$; RMSEA=0.082; SRMR=0.065; CFI=0.96; NFI=0.96 ve IFI=0.96).

5.7 İstatistiksel Analiz

Veri analizi SPSS 26 programı kullanılarak yapılmıştır. Öncelikle eksik ya da hatalı veri kontrol edilmiş olup eksik veriye rastlanmamıştır. Uç değer kontrolü için ölçek puanlarından z standart değerlerine bakılmış olup bu değerler ± 3.29 aralığı dışında ise uç değer olarak ele alınır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Ancak uç değere rastlanmamıştır. Dolayısıyla tüm ölçek puanlarına ilişkin dağılım da normal olarak elde edilmiştir. Normallik analizi için çarpıklık ile basıklık değerleri incelenmiş ve bu değerler ± 2 aralığındaysa puan dağılımı normaldir (George ve Mallery, 2010). İstatistiksel analizler için ilk olarak demografik değişkenlere göre katılımcıların frekans ve yüzde dağılımı ile ölçek puanlarına göre betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Değişkenlerin arasındaki ilişki için Pearson korelasyon analizi, hipotezlerde değişkenlerin birbirine olan etkisinde ise çoklu doğrusal regresyon ile basit doğrusal regresyon analiz yöntemleri kullanılmış olup gerekli varsayımlar test edilmiştir. Gruplara göre

karşılaştırmada ise iki gruplu değişkenler için bağımsız gruplar t testi, üç ve daha fazla yöntem için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılmıştır. Parametrik olan bu yöntemlere ilişkin gerekli olan normallik varsayımları sağlanmıştır. ANOVA sonucunda elde edilen anlamlı sonuçlar için farkın hangi gruplar arasında olduğu çoklu karşılaştırma yöntemlerinden LSD yöntemi ile incelenmiştir. İstatistiksel analizler %95 güven aralığında ya da $p < .05$ anlamlılık düzeyinde karşılaştırılmıştır.

5.8. GRUPLARA GÖRE KARŞILAŞTIRMA BULGULARI

5.8.1 Cinsiyete göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Cinsiyete göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi parametrik yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem için puanlar sürekli olup bağımsız değişken olan cinsiyet iki kategorilidir.

Tablo 5 Cinsiyete Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Ölçek Puanları	Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Gerçekleşen Davranış	Kadın	246	3,10	0,87	0,483	359	0,629
	Erkek	115	3,05	0,73			
Finansal Okuryazarlık	Kadın	246	4,17	0,83	2,382	359	0,018*
	Erkek	115	3,96	0,73			
Teknoloji Kabul Modeli	Kadın	246	3,44	0,74	1,758	359	0,08
	Erkek	115	3,30	0,58			

*** $p < .05$**

Katılımcıların cinsiyetine göre finansal okuryazarlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($t_{(359)}=2.382$, $p < .05$). Kadınların finansal okuryazarlık puan ortalaması erkeklere göre daha yüksektir. Ancak cinsiyete göre katılımcıların gerçekleşen davranış ($t_{(359)}=0.483$, $p > .05$) ile teknoloji kabul modeli ($t_{(359)}=1.758$, $p > .05$) puanları arasında anlamlı fark yoktur. Cinsiyete göre

katılımcıların hem gerçekleşen davranış hem de teknoloji kabul modeline ilişkin puan ortalaması benzerdir.

5.8.2 Medeni duruma göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Medeni duruma göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi parametrik yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 6 Medeni Duruma Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında Bağımsız Gruplar T Testi Tablosu

Ölçek Puanları	Medeni Durum	N	Ortalama	ss	t	sd	p
Gerçekleşen Davranış	Evli	179	3,09	0,81	0,174	359	0,862
	Bekar	182	3,08	0,86			
Finansal Okuryazarlık	Evli	179	4,16	0,77	1,464	359	0,144
	Bekar	182	4,04	0,83			
Teknoloji Kabul Modeli	Evli	179	3,41	0,67	0,404	359	0,687
	Bekar	182	3,38	0,72			

***p<.05**

Katılımcıların medeni durumuna göre finansal okuryazarlık ($t_{(359)}=0.174$, $p>.05$), gerçekleşen davranış ($t_{(359)}=1.464$, $p>.05$) ve teknoloji kabul modeli ($t_{(359)}=0.404$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı fark yoktur. Evli ve bekar katılımcıların finansal okuryazarlık, gerçekleşen davranış ve teknoloji kabul modeline ilişkin puan ortalamaları benzerdir.

5.8.3 Gelir düzeyine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Gelir düzeyine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) parametrik yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem için puanlar sürekli olup bağımsız değişken olan gelir üç veya daha fazla kategoriye sahiptir.

Tablo 7 Gelir düzeyine göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Ölçek Puanları	Gelir	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
Gerçekleşen Davranış	2850 TL altı	68	3,01	0,76	0,545	0,652	
	2851-5000 TL	91	3,16	0,93			
	5001-7500 TL	107	3,04	0,85			
	7501 TL ve üzeri	95	3,11	0,75			
Finansal Okuryazarlık	2850 TL altı	68	3,79	0,75	7,323	,000*	1 ile 2,3,4
	2851-5000 TL	91	4,04	0,95			4 ile 2,3
	5001-7500 TL	107	4,12	0,82			
	7501 TL ve üzeri	95	4,37	0,56			
Teknoloji Kabul Modeli	2850 TL altı	68	3,27	0,59	1,876	0,133	
	2851-5000 TL	91	3,48	0,80			
	5001-7500 TL	107	3,34	0,75			
	7501 TL ve üzeri	95	3,48	0,57			

1:2850 TL altı; 2:2851-5000 TL; 3: 5001-7500 TL; 4: 7501 TL üzeri

* $p < .05$; **LSD

Katılımcıların gelir düzeyine göre finansal okuryazarlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($F_{(3,357)}=7.323$, $p < .05$). Farkın hangi gelir grupları arasında olduğu ise çoklu karşılaştırma yöntemlerinden en sık kullanılan yöntem olan LSD yöntemi ile analiz edilmiş olup sonuçlar fark sütununda gösterilmiştir. Buna 2850 TL altı gelir düzeyine sahip katılımcıların finansal okuryazarlık puan ortalaması 2851 TL ve üzerindeki katılımcılardan daha düşüktür. Ayrıca 7501 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip katılımcıların finansal okuryazarlık puan ortalaması 2851-7500 TL gelir düzeyine sahip katılımcılardan daha yüksektir. Ancak gelir düzeyine göre katılımcıların gerçekleşen davranış ($F_{(3,357)}=0.545$, $p > .05$) ile teknoloji kabul modeli

($F_{(3,357)}=1.876$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı fark yoktur. Gelir düzeyine göre katılımcıların hem gerçekleşen davranış hem de teknoloji kabul modeline ilişkin puan ortalaması benzerdir.

5.8.4 Eğitim seviyesine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Eğitim seviyesine göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) parametrik yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 8 Eğitim Seviyesine Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Ölçek Puanları	Eğitim	N	Ortalama	ss	F	p	Fark**
Gerçekleşen Davranış	Lise	24	3,11	0,98	1,436	0,232	
	Ön lisans	18	2,90	0,86			
	Lisans	245	3,04	0,79			
	Lisansüstü	74	3,25	0,89			
Finansal Okuryazarlık	Lise	24	3,42	0,92	11,157	,000*	1 ile 3,4
	Ön lisans	18	3,57	1,08			2 ile 3,4
	Lisans	245	4,15	0,74			
	Lisansüstü	74	4,30	0,74			
Teknoloji Kabul Modeli	Lise	24	3,28	0,75	2,504	0,059	
	Ön lisans	18	3,05	0,76			
	Lisans	245	3,39	0,66			
	Lisansüstü	74	3,52	0,76			

1:Lise; 2:Ön lisans; 3:Lisans; 4: Lisans üstü

* $p<.05$; **LSD

Katılımcıların eğitim seviyesine göre finansal okuryazarlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark elde edilmiştir ($F_{(3,357)}=11.157$, $p<.05$). Farkın hangi eğitim seviyesi grupları arasında olduğu ise çoklu karşılaştırma yöntemlerinden en sık kullanılan yöntem olan LSD yöntemi ile analiz edilmiş

olup sonuçlar fark sütununda gösterilmiştir. Buna göre eğitim seviyesi lisans ve lisansüstü olan katılımcıların finansal okuryazarlık puan ortalaması eğitim seviyesi ön lisans ve lise olan katılımcılardan daha yüksektir. Ancak eğitim seviyesine göre katılımcıların gerçekleşen davranış ($F_{(3,357)}=1.436$, $p>.05$) ile teknoloji kabul modeli ($F_{(3,357)}=2.504$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı fark yoktur. Eğitim seviyesine göre katılımcıların hem gerçekleşen davranış hem de teknoloji kabul modeline ilişkin puan ortalaması benzerdir.

5.8.5 Yaşa göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanları arasında anlamlı fark var mıdır?

Yaşa göre katılımcıların gerçekleşen davranış, finansal okuryazarlık ve teknoloji kabul modeli puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) parametrik yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 9 Yaşa Göre Katılımcıların Gerçekleşen Davranış, Finansal Okuryazarlık Ve Teknoloji Kabul Modeli Puanları Arasında ANOVA Tablosu

Ölçek Puanları	Yaş	N	Ortalama	ss	F	p
Gerçekleşen Davranış	18-29 yaş	166	3,14	0,88	1,098	0,350
	30-39 yaş	147	3,04	0,80		
	40 yaş üzeri	48	3,10	0,72		
Finansal Okuryazarlık	18-29 yaş	166	4,04	0,81	0,977	0,404
	30-39 yaş	147	4,16	0,81		
	40 yaş üzeri	39	4,21	0,72		
Teknoloji Kabul Modeli	18-29 yaş	166	3,44	0,72	1,693	0,168
	30-39 yaş	147	3,36	0,70		
	40 yaş üzeri	39	3,44	0,49		

* $p<.05$

Katılımcıların yaşına göre finansal okuryazarlık ($F_{(2,358)}=0.977$, $p>.05$), gerçekleşen davranış ($F_{(2,358)}=1.098$, $p>.05$) ile teknoloji kabul modeli ($F_{(2,358)}=1.693$, $p>.05$) puanları arasında anlamlı fark yoktur. Yaşa göre katılımcıların finansal okuryazarlık, gerçekleşen davranış ve teknoloji kabul modeline ilişkin puan ortalaması benzerdir.

5.9 BULGULAR

Bu bölümde araştırma problemlerinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10 *Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımı*

Değişkenler	Grup	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	246	68,1
	Erkek	115	31,9
Yaş	18-29 yaş	166	46
	30-39 yaş	147	40,7
	40-49 yaş	39	10,8
	50 yaş ve üzeri	9	2,5
Medeni Durum	Evli	179	49,6
	Bekar	182	50,4
Eğitim Düzeyi	Lise	24	6,7
	Ön lisans	18	5
	Lisans	245	67,9
	Lisansüstü	74	20,5
Gelir	2850 TL altı	68	18,8
	2851-5000 TL	91	25,2
	5001-7500 TL	107	29,6
	7501 TL ve üzeri	95	26,3
Toplam		361	100

Araştırmaya 361 katılımcı katılım göstermiştir. Katılımcıların %68.1'i kadın %31.9'u erkektir. Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı 18-29 yaş (%46), 30-39 yaş (%40.7), 40-49 yaş (%10.8) ve 50 yaş üzeri (%2.5) olarak elde edilmiştir. Katılımcıların %50.4'ü evli %49.6'sı bekar. Eğitim düzeyine göre katılımcıların dağılımı sırasıyla lisans (%67.9), lisansüstü (%20.5), lise (%6.7) ve ön lisans (%5) olarak elde edilmiştir. Son olarak katılımcıların %29.6'sı 5001-7500 TL, %26.3'ü 7501 TL ve üzeri, %25.2'si 2851-5000 TL ve %18.8'i ise 2850 TL gelir ve altına sahiptir.

Tablo 11 Ölçek Puanlarına Göre Tanımlayıcı İstatistik Tablosu

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ort	ss	Çarpıklık	Basıklık
Algılanan Fayda	1	5	4,01	0,87	-1,459	1,574
Algılanan Kullanım Kolaylığı	1	5	3,83	0,90	-0,876	0,627
Gerçekleşen Davranış	1	5	3,08	0,83	0,537	0,246
Kullanıma Yönelik Tutum	1	5	2,55	1,02	1,082	0,287
Davranışsal Niyet	1	5	3,29	0,83	-0,086	0,52
Operasyonel İşlem	1	5	4,25	0,87	-1,651	1,543
Kredibilite ve Güvenlik	1	5	4,28	0,86	-1,597	1,505
Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	1	5	4,02	0,95	-1,123	0,792
Riskten Korunma	1	5	4,02	0,90	-1,062	0,929
Sözleşme Metni Bilinirliği	1	5	3,48	1,19	-0,454	-0,732
Finansal Okuryazarlık	1	5	4,10	0,80	-1,556	1,662
Teknoloji Kabul Modeli	1	5	3,40	0,70	-0,259	1,981

Ölçek puanları 1-5 aralığında değişmektedir. Ortalaması en yüksek olan Kredibilite ve Güvenlik alt boyutu ($X=4.28$) en düşük olan ise Kullanıma Yönelik Tutum ($X=2.55$) olarak elde edilmiştir. Çarpıklık ile basıklık değerleri ± 2 arasında olduğundan dolayı puan dağılımı normaldir. Parametrik testlerin başlıca varsayımlarından olan normallik varsayımı sağlanmıştır.

5.9.1 Ölçek puanları arasında ilişki var mıdır?

Ölçek puanları arasındaki ilişki için Pearson korelasyon yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sürekli ve normal dağılım gösteren puanlar arasındaki ilişkin incelenmesinde kullanılan bir yöntemdir (Pallant, 2007). Korelasyon katsayısının yorumlanmasında Baykul (2010) tarafından önerilen kriter şu şekildedir:

- $r < 0.40$ ise düşük düzeyde
- $0.40 < r < 0.70$ ise orta düzeyde
- $r > 0.70$ ise yüksek düzeyde ilişki vardır.

Korelasyon katsayısının pozitif olması iki değişkenin birlikte aynı şekilde değiştiğini gösterirken negatif olması ise iki değişkenden bir tanesine ilişkin puanlar arttıkça diğerinin ters yönde yani azaldığını gösterir

Tablo 12 *Pearson Korelasyon Tablosu Teknoloji Kabul Modeli Ve Finansal Okuryazarlık Arasındaki İlişki*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.Algılanan Fayda	1										
2.Algılanan Kullanım Kolaylığı	,724**	1									
3.Gerçekleşen Davranış	,525**	,533**	1								
4.Kullanıma Yönelik Tutum	,157**	,247**	,735**	1							
5.Davranışsal Niyet	,547**	,477**	,711**	,660**	1						
6.Operasyonel İşlem	,543**	,611**	,263**	,125*	,369**	1					
7.Kredibilite ve Güvenlik	,568**	,556**	,276**	0,097	,374**	,834**	1				
8.Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	,516**	,526**	,321**	,196**	,424**	,797**	,711**	1			
9.Risken Korunma	,495**	,520**	,339**	,228**	,415**	,817**	,750**	,805**	1		
10.Sözleşme Metni Bilinirliği	,341**	,335**	,362**	,306**	,361**	,445**	,417**	,448**	,459**	1	
11.Finansal Okuryazarlık	,584**	,610**	,346**	,197**	,444**	,943**	,896**	,895**	,910**	,570**	1

****P<01**

Kredibilite ve güvenlik ile kullanıma yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki yoktur ($r=0.097$, $p>.05$). Bu iki değişken haricindeki tüm ölçek puanları arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki elde edilmiştir ($p<.05$). Sadece Finansal okuryazarlık ile risken korunma arasında en yüksek düzeyde ilişki elde edilmiştir ($r=0.910$, $p<.01$). Kullanıma yönelik tutum ile operasyonel işlem arasındaki ilişki ise en düşük düzeyde ilişki olarak elde edilmiştir ($r=0.125$, $p<.05$).

5.9.2 Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu kabiliyeti, risken korunma ve sözleşme metni bilinirliği puanlarının katılımcıların gerçekleşen davranış düzeylerine etkisi nasıldır?

Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu kabiliyeti, risken korunma ve sözleşme metni bilinirliği puanlarının katılımcıların gerçekleşen davranış düzeylerine etkisinde çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem parametrik bir yöntemdir ve varsayımları vardır. Çoklu doğrusal regresyon analizi yönteminde öncelikle bağımlı (yordanan) değişken normal dağılmalı ve sürekli olması gerekir. Sürekli olan bağımsız (yordayıcı) değişkenler var ise onların da normal dağılması gerekir.

Ayrıca regresyon modelinde test edilen bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmaması gerekir (Pallant, 2007). Çoklu bağlantı problemi bağımsız değişkenler arasındaki çok yüksek düzeyde ($r>0.90$) ilişki olduğunu gösterir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Bu varsayım için modelde yer alan tolerans ile VIF değerlerine bakılır. Tolerans değerleri 0.10'dan büyük ve VIF değerleri 10'dan küçükse çoklu bağlantı problemi yoktur (Pallant, 2007)

Tablo 13 *Çoklu Bağlantı Problemi Tablosu*

	Tolerans	VIF
Operasyonel İşlem	0,198	5,04
Kredibilite ve Güvenlik	0,289	3,462
Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	0,29	3,447
Riskten Korunma	0,257	3,896
Sözleşme Metni Bilinirliği	0,764	1,309

Modelde yer alan bağımsız değişkenlerin tolerans değerleri 0.10'dan yüksek ve VIF değeri ise 10'dan küçüktür dolayısıyla çoklu bağlantı problemi yoktur. Çoklu doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 14 *Finansal Okuryazarlık Değişkenlerinin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	1,665	0,212		7,848	,000
Operasyonel İşlem	-0,195	0,103	-0,204	-1,895	0,059
Kredibilite ve Güvenlik	0,075	0,087	0,077	0,864	0,388
Ekonomi Yorumu Kabiliyeti	0,118	0,078	0,135	1,509	0,132
Riskten Korunma	0,205	0,088	0,221	2,328	0,020
Sözleşme Metni Bilinirliği	0,182	0,038	0,259	4,715	,000
$F_{(5,355)}=15,545; p<.001$					
$R=0.424; R^2=0.18$					

Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu kabiliyeti, riskten korunma ve sözleşme metni bilinirliği puanlarının katılımcıların gerçekleşen davranış düzeylerine etkisine göre kurulan çoklu doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(5,355)}=15.545$, $p<.001$). R kare değeri bağımlı değişkendeki değişkenliğin bağımsız değişkenler tarafından açıklanma yüzdesini gösterir (Pallant, 2007). Gerçekleş davranış puanlarında olan değişkenliğin %18'i Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu kabiliyeti, riskten korunma ve sözleşme metni bilinirliği puanları tarafından açıklanır. Risk puanları ($B=0.205$, $t=2.328$, $p<.05$) ve sözleşme puanları ($B=0.182$, $t=4.715$, $p<.05$) katılımcıların gerçekleş davranış puanlarını istatistiksel olarak anlamlı şekilde yordamaktadır. Hem riskten korunma hem de sözleşme metni bilinirliği puanlarının etkisi pozitif yöndedir. Sözleşme metni bilinirliği ve riskten korunma puanlarının her birinde olan 1 birimlik artış gerçekleşen davranış puanlarında sırasıyla 0.205 ve 0.182 birimlik artış sağlamaktadır. β değeri standartlaştırılmış regresyon katsayısı olup modelde yer alan bağımsız değişkenlerin önem düzeyini gösterir. Buna göre sözleşme metni bilinirliği puanları riskten korunma puanlarına göre gerçekleşme davranışına olan etkisi daha fazladır. Operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik ve ekonomi yorumu kabiliyeti puanlarının gerçekleşen davranışa olan etkisi anlamlı değildir ($p>.05$). Gerçekleşen davranış için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Gerçekleşen Davranış} = 1.665 + 0.205 * \text{Risk} + 0.182 * \text{Sözleşme Metni Bilinirliği}$$

5.9.3 Algılanan kullanım kolaylığı puanların katılımcıların algılanan fayda puanlarına olan etkisi nasıldır?

Algılanan kullanım kolaylığı puanlarının katılımcıların algılanan fayda puanlarına olan etkisinde basit doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin varsayımları bağımlı (yordanan) değişken normal dağılmalı ve sürekli olması gerekir. Sürekli olan bağımsız (yordayıcı) değişkende normal dağılması gerekir (Pallant, 2007). Bu yöntemde bir tane bağımsız (yordayıcı)

değişken yer alır. Basit doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 15 *Algılanan Fayda Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	1,33	0,139		9,594	,000
Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,7	0,035	0,724	19,897	,000
$F_{(1,359)}=395.893$; $p<.001$					
$R=0.724$; $R^2=0.524$					

Algılanan kullanım kolaylığı puanlarının katılımcıların algılanan fayda puanlarına etkisine göre kurulan basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1,359)}=395.893$, $p<.001$). Algılanan fayda puanlarında olan değişkenliğin %52.4’ü algılanan kullanım kolaylığı puanları tarafından açıklanır. Algılanan kullanım kolaylığı katılımcıların algılanan fayda puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=0.700$, $t=19.897$, $p<.05$). Algılanan kullanım kolaylığı düzeylerinde olan 1 birimlik artış algılanan fayda puanlarında 0.700 birimlik artış sağlamaktadır. Algılanan fayda için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Algılanan fayda} = 1.33 + 0.700 * \text{Algılanan Kullanım Kolaylığı}$$

5.9.4 Algılanan kullanım kolaylığı puanların katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına olan etkisi nasıldır?

Algılanan kullanım kolaylığı puanlarının katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına olan etkisinde basit doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 16 *Kullanıma Yönelik Tutum Değişkeninin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	1,479	0,229		6,468	,000

Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,28	0,058	0,247	4,824	,000
------------------------------	------	-------	-------	-------	-------------

$F_{(1,359)}=23,272$; $p<.001$

$R=0.247$; $R^2=0.061$

Algılanan kullanım kolaylığı puanlarının katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına etkisine göre kurulan basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1,359)}=23.272$, $p<.001$). Kullanıma yönelik tutum puanlarında olan değişkenliğin %6.1'i algılanan kullanım kolaylığı puanları tarafından açıklanır. Algılanan kullanım kolaylığı katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=0.280$, $t=4.824$, $p<.05$). Algılanan kullanım kolaylığı düzeylerinde olan 1 birimlik artış kullanıma yönelik tutum puanlarında 0.280 birimlik artış sağlamaktadır. Kullanıma yönelik tutum için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Kullanıma Yönelik Tutum} = 1.479 + 0.280 * \text{Algılanan Kullanım Kolaylığı}$$

5.9.5 Algılanan Fayda puanların katılımcıların Kullanıma Yönelik Tutum puanlarına olan etkisi nasıldır?

Algılanan fayda puanlarının katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına olan etkisinde basit doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 17 *Algılanan Faydanın Kullanıma Yönelik Tutuma Etkisinin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	1,811	0,251		7,206	,000
Algılanan Fayda	0,185	0,061	0,157	3,021	0,003

$F_{(1,359)}=9.124$; $p<.001$

$R=0.157$; $R^2=0.025$

Algılanan fayda puanlarının katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarına etkisine göre kurulan basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1,359)}=9.124$, $p<.001$). Kullanıma yönelik tutum puanlarında olan değişkenliğin %2.5'i algılanan fayda puanları tarafından açıklanır. Algılanan fayda katılımcıların kullanıma yönelik tutum puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=0.185$, $t=3.021$, $p<.05$). Algılanan fayda düzeylerinde olan 1 birimlik artış kullanıma yönelik tutum puanlarında 0.185 birimlik artış sağlamaktadır. Kullanıma yönelik tutum için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Kullanıma Yönelik Tutum} = 1.811 + 0.185 * \text{Algılanan Fayda}$$

5.9.6 Kullanıma Yönelik Tutum puanların katılımcıların Davranışsal Niyet puanlarına olan etkisi nasıldır?

Kullanıma yönelik tutum puanlarının katılımcıların davranışsal niyet puanlarına olan etkisinde basit doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 13'de gösterilmiştir.

Tablo 18 *Kullanıma Yönelik Tutumun Davranışsal Niyete Olan Etkisinin Regresyon Tablosu*

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	1,922	0,088		21,742	,000
Kullanıma Yönelik Tutum	0,536	0,032	0,66	16,658	,000
$F_{(1,359)}=277.487$; $p<.001$					
$R=0.660$; $R^2=0.436$					

Kullanıma yönelik tutum puanlarının katılımcıların davranışsal niyet puanlarına etkisine göre kurulan basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1,359)}=277.487$, $p<.001$). Davranışsal niyet puanlarında olan değişkenliğin %43.6'sı kullanıma yönelik tutum puanları tarafından açıklanır. Kullanıma yönelik tutum katılımcıların davranışsal niyet puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=0.536$, $t=16.658$, $p<.05$). Kullanıma yönelik tutum düzeylerinde olan 1 birimlik artış davranışsal niyet

puanlarında 0.536 birimlik artış sağlamaktadır. Davranışsal niyet için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Davranışsal Niyet} = 1.922 + 0.536 * \text{Kullanıma Yönelik Tutum}$$

5.9.7 Davranışsal niyet puanların katılımcıların gerçekleşen davranış puanlarına olan etkisi nasıldır?

Davranışsal niyet puanlarının katılımcıların gerçekleşen davranış puanlarına olan etkisinde basit doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Basit doğrusal regresyon analiz sonucu tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 19 Davranışsal Niyetin Gerçekleşen Davranışa Etkisinin Regresyon Tablosu

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	0,727	0,127		5,742	,000
Davranışsal Niyet	0,716	0,037	0,711	19,182	,000
$F_{(1,359)}=367.934; p<.001$					
$R=0.711; R^2=0.506$					

Davranışsal niyet puanlarının katılımcıların gerçekleşen davranış puanlarına etkisine göre kurulan basit doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(1,359)}=367.934, p<.001$). Gerçekleşen davranış puanlarında olan değişkenliğin %50.6’sı davranışsal niyet puanları tarafından açıklanır. Davranışsal niyet katılımcıların gerçekleşen davranış puanlarını istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır ($B=0.716, t=19.182, p<.05$). Davranışsal niyet düzeylerinde olan 1 birimlik artış gerçekleşen davranış puanlarında 0.716 birimlik artış sağlamaktadır. Gerçekleşen davranış için kurulan regresyon denklemi ise;

$$\text{Gerçekleşen Davranış} = 0.727 + 0.716 * \text{Davranışsal Niyet}$$

BÖLÜM 6

TARTIŞMA VE SONUÇLAR

Bu çalışmada banka müşterilerin finansal teknoloji şirketleri hakkında ne tür bilgilere sahip olduğu ve kullanım düzeyinin hangi seviyede olduğu araştırılarak finansal okuryazarlık seviyelerine göre kabul durumu araştırılmış olup ileride yapılacak çalışmalara kaynak niteliğinde oluşması olarak değerlendirilebilir. Fintekler finans ve teknoloji bir araya getiren hızlı gelişen ve gün geçtikçe yaygınlaşan bir yapıya sahiptir. Finteklerin günümüzde yaygınlaşması firmaların yada kurumların daha hızlı ve kaliteli bir finansal hizmet sunmalarına olanak sağlamaktadır. Bunun başarılı olabilmesi için özellikle bankacılık ve finans alanında her geçen gün yeni ürün ve hizmet sunulabilmektedir. Finteklerin gelişmesi ile birlikte geleneksel bankacılığın önemide azalmaktadır. Çünkü geleneksel bankacılık da müşteriler bankaya gitme zamanlarından tasarruf yaparak online işlemlerden de daha az maliyetle ürün kullanımını ayrıcalığından faydalanabilecektir. Bu hizmeti sunan kurum ve kuruluşlarda ciddi maliyet azaltmış olacaktır.

Günümüzde şirketler para transferlerini, maaş ödemelerini, kurum tahsilatlarını mal alım ödemelerini yapabilmek için herhangi bir banka kullanmak zorundadır. Dolayısıyla şirket altında çalışan personeller maaş ödemelerini, tazminatlarını, kredi taleplerini yerine getirmek için herhangi bir bankadan hesap açması zorunluluk haline gelmiştir. Banka hesabı açılışında ve sonrasında kullanılmak istenilen ürünlerde bireylerin hangi düzeyde finansal okuryazarlık seviyesine sahip olduğu önemlidir. Özellikle bankaların artan müşteri kitlesi karşısında da yeni ürün ve hizmet sunarak çeşitliliğini arttıracaktır. Bu yüzden tüm bu ürünlere hakim olmak müşteriler tarafından önemlidir. Müşterilerin okuryazarlık seviyesinin düşük olması tüketicide kafa karışıklığına sebebiyet vererek sunulan ürün ve hizmetinde anlaşılabilirliğine etkilemektedir. Sunulan hizmette müşteriler daha çok banka çalışanına duyduğu güven sayesinde hareket ettiği için finansal okuryazarlık seviyesini de arttırmada herhangi bir çaba sarf etmemektedir. Bu yüzden tam bu noktada finansal okuryazarlık daha önemli bir kavram haline gelmiştir.

Bu araştırma finansal teknoloji kullanımını Teknoloji Kabul Modeli ile açıklamak ve bu modelde finansal okuryazarlığın etkisini ölçmek için özel banka çalışanları üzerinde bir çalışma yapılmıştır. Farklı araştırmalar incelenmiş olup finansal okuryazarlığın finansal teknolojinin ve teknoloji kabul modelinin bir arada incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Dijitalleşme ile birlikte finansal teknoloji kullanımı artmış ve insan hayatını kolaylaştıracak farklı teknolojik ürünler ortaya çıkmıştır. Finansal Teknoloji (FinTek) kullanımında finansal okuryazarlığın ne derece etkili olduğu önemlidir. Bu amaçla banka müşterilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin ne düzeyde olduğu ve fintek girişimlerinin kullanımını ne oranda etkilediğini belirlemek amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda banka müşterilerinin finansal okuryazarlık seviyesi belirlenecek ve finansal teknoloji kullanımı ve gelişimi hakkında kullanıcıları etkileyen faktörler belirlenecektir. Finansal teknoloji kullanımını etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması konusunda kaynak niteliği taşıyacaktır.

Çalışma sonucunda genel finansal okuryazarlık alt boyutlarından sözleşme metni bilinirliği ve riskten kaçınma boyutu gerçekleşen davranışı etkilediği ortaya çıkmıştır. Diğer alt boyutlardan operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik, ekonomi yorumu anlamlı çıkmamıştır.

Andres-Sanchez, Puchades ve Arias-Oliva (2021) tarafından yapılan araştırma, teknoloji kabul modeli kullanarak sigortalıların yaşam sigortası sözleşmelerini kabul etme niyetlerini anlamak için bir çerçeve sunmuştur ve çalışma sonucunda kişilerin kabul etme niyetlerini etkilediğini ortaya koymuştur. Andres-Sanchez, Puchades ve Arias-Oliva (2021) tarafından yapılan çalışmadan farklı olarak finansal okuryazarlık alt boyutlarından sözleşme metni bilinirliğini yaptığımız çalışmada incelediğimizde gerçekleşen davranışı etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca finansal okuryazarlık alt boyutlarından operasyonel işlem, kredibilite ve güvenlik ve ekonomi yorumu kabiliyeti gerçekleşen davranışı etkilemediği tespit edilmiştir. Fakat ileride yapılacak diğer çalışmalarda finansal okuryazarlık seviyesi daha yüksek bir hedef kitlede bu alt boyutlar anlamlı çıkabilir. Çünkü okuryazarlık seviyesi yüksek kişiler örneğin

bireysel kredi başvurularında kredi sürecindeki operasyonel yoğunluktan kurtulmak ve güvenli bir şekilde başvurusunu gerçekleştirmek için dijital bankacılıktan hazır kredilere başvuru yapılabilir.

Ayrıca Finansal okuryazarlık ölçeğinde demografik özelliklerden cinsiyete göre incelediğimizde kadınların erkeklere oranla finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumuna göre lisans ve lisans üstü ön lisans ve lise göre finansal okuryazarlık seviyesinde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Son olarak gelire göre incelediğimizde 7500 TL üstü gelire sahip bireylerin okuryazarlık seviyesinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Yaş ve medeni duruma göre bir farklılık çıkmamıştır. Yaş ve medeni duruma göre incelenen diğer çalışmalarda da bu ayrım farklılık göstermeyebilir. Çünkü kişilerin medeni yada yaş durumu ani finansal okuryazarlık seviyesini değiştiremeyebilir.

Mustafa ve diğerlerinin (2021) tarafından yapılan araştırmada banka müşterilerinin finansal teknolojiye yönelik tutumlarını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda algılanan fayda, algılanan kolaylık, kullanıcı deneyimi, güven, risk gibi faktörlerinin tutumu etkilediğini ortaya koymuştur. Tarafımızca yapılan bu çalışmada ise algılanan faydanın kullanıma yönelik tutumu etkilediği tespit edilmiştir. Genel olarak teknoloji kabul modelinin kullanıldığı çalışmalarda algılanan faydanın tutumu etkilediği gözlemlenebilir.

Bu çalışma İstanbul'da bulunan bir özel bankada yapılmış olup, ülke geneli için genellenemez. Farklı çalışmalar da ülke geneli baz alınarak daha iyi değerlendirme yapılabilir. Ek olarak finansal teknoloji kullanımını her sektörde gözlemleyebiliriz. Eğitim, sağlık, gıda gibi sektörlerde de kullanılmaktadır. Kullanımındaki artış sebebinin hükümet tarafından çeşitli desteklerin sunulması mı yoksa finansal okuryazarlığın giderek artması mı? Tam bu nokta da etkili olan sebeplerin araştırılması diğer çalışmalara katkı sağlayabilir. Ayrıca finansal okuryazarlığın ve yeni teknoloji kullanımının Türkiye'nin diğer kırsal kesimlerinde eğitim seviyesinin düşük olduğu bölgelerde genel bir araştırma yapılarak müşteri güvenirliliğinin ön plana alınarak incelenmesi, literatüre sağlayacağı katkı açısından değerlendirilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Acar, V., & Öksüz, Ö. (2013). Finansal bilgilerin elektronik ortamda paylaşımı ve edefer uygulamaları. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 5(8), 62-89
- Ahmetoğulları, K., & Arabacı, N. (2022). Pandemi Sonrası Finansal Yeteneklerin Teknoloji Kabul Modeli Ekseninde İrdelenmesi: Katılım Finans Sektöründe Dijital Bankacılık Üzerine Bir Uygulama. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 14(3), 2270-2289.
- Akdoğan, N., & Akdoğan, M. U. (2018). Büyük veri bilişim teknolojisindeki gelişmelerin muhasebe uygulamalarına ve muhasebe mesleğine etkisi. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 55, 1-14.
- Al-Bahrani, A., Weathers, J., & Patel, D. (2019). Racial Differences in the Returns to Financial Literacy Education. *Journal of Consumer Affairs*, 53(2), 572-599.
- Arslan, M., & Demirkan, S. (2019). Endüstri 4.0 ve muhasebe sistemine etkisi üzerine kuramsal bir inceleme. *Enderun Dergisi*, 3(1), 40-56.
- Arslan, M., & Karkacier, A. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde yönetim muhasebesinin geleceğini etkileyen faktörlere kavramsal bir bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(6), 430-442.
- Bataev, A. V. (2019). Innovative Approaches in the Financial Sphere: Evaluation of the Implementation of Blockchain Technology. In *22nd International Conference on Soft Computing and Measurements (SCM)*, 233-236.
- Baykul, Y. (2010). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bradley, J. (2010). If We Build It They Will Come? The Technology Acceptance Model. In *Information Systems Theory: Explaining and Predicting Our Digital Society, Vol 1*, 19-36.
- Baysa, E.(2015), Finansal Okuryazarlık Ve Banka Müşteri Segmentasyonları Üzerine Bir Uygulama, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Burg, O., & Mandl, H. (2005). Acceptance of c-learning in companies. *International Journal of Training and Development*, 4(2), 75-85.
- Cao, H., You, J. X., & Sun, Q. (2009). Mobile Services Acceptance Project Evaluation by Consumer: Toward an Integrated view. In *World Congress on Software Engineering, 2009 WRI World Congress on Software Engineering, Vol 3, Proceedings*, 501-+.
- Chu, Z., Wang, Z. W., Huang, J. Y., Zhang, X., & Zhang, W. Q. (2017). Financial Literacy, Portfolio Choice and Financial Well-Being. *China Economic Review*, 132(2), 799-820.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS Ve LISREL Uygulamaları (1. Baskı). Ankara: PegemA Akademi Yayınevi.
- Dalci, G., & Arslan Ayazlar, R. (2022). Otel İşletmeleri Çalışanlarının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Kültürlerarası Karşılaştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(36), 1333-1353.

- Darmansyah, Fianto, B. A., Aziz, P. F., et al. (2021). Factors determining behavioral intentions to use Islamic financial technology: Three competing models. *Journal of Islamic Marketing*, 12(4), 794-812.
- de Andres-Sanchez, J., Puchades, L. G. V., & Arias-Oliva, M. (2021). Factors influencing policyholders' acceptance of life settlements: a technology acceptance model. *Applied Economics*, 1-18.
- De Beckker, K., De Witte, K., & Van Campenhout, G. (2020). The role of national culture in financial literacy: Cross-country evidence. *Journal of Business Research*, 54(3), 912-930.
- Demir, M., & Elden Ürgüp, S. (2022). İhtiyaç Kredisi Talepleri Anında Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Belirlenmesi: Sivas İlinde Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (94), 73-90.
- Dirks, S., & Buhler, C. (2018). Assistive Technologies for People with Cognitive Impairments - Which Factors Influence Technology Acceptance? In *12th International Conference on Universal Access in Human-Computer Interaction (UAHCI) Held as Part of 20th International Conference on Human-Computer Interaction (HCI International)*, 503-516.
- Dülek, B. (2022). Teknoloji Kabul Modeli Çerçevesinde Tüketicilerin Kripto Para Kullanım Niyetlerinin İncelenmesi. Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Online) (Sosyal), 6(1), 313-334.
- Feng, G. C., Su, X. L., Zhang, Y. T., et al. (2021). Determinants of Technology Acceptance: Two Model-Based Meta-Analytic Reviews. *Computers in Human Behavior*, 98, 83-104.
- Feng, W. (2018). Research on Fintech Supervision Model Based on Block Chain Technology. In *4th International Conference on Economics, Management and Humanities Science (ECOMHS)*, 429-434.
- Fletcher, J., Sarkani, S., & Mazzuchi, T. A. (2014). A Technology Adoption Model for Broadband Internet Adoption in India. *Communications of the Association for Information Systems*, 17(3), 150-168.
- Fortagne, M. A., Reith, R., Lis, B., et al. (2023). Technology Acceptance of Neo-Broker Applications: An Empirical Investigation. *Journal of Retailing and Consumer Services*.
- Gedvilaite, D., Gudaitis, T., Majauskaite, M., & Podvieszko, A. (2022). Sustainability Literacy and Financial Literacy of Young People in the Baltic States. *Sustainability*, 14(21).
- George, D., & Mallery, M. (2010). SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, (10a ed.) Boston: Pearson
- Gignac, G. E., Gerrans, P., & Andersen, C. B. (2023). Financial literacy mediates the effect between verbal intelligence and financial anxiety. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 203.
- Gülaçtı, S.(2020). Finansal Teknoloji Kullanıcılarını Etkileyen Faktörlerin Teknoloji Kabul Modeli İle Belirlenmesi, Gümüşhane Üniversitesi .sosyal Bilimler Enstitüsü
- Heo, W., Lee, J. M., & Rabbani, A. G. (2021). Mediation Effect of Financial Education between Financial Stress and Use of Financial Technology. *Journal of Consumer Affairs*, 42(3), 413-428.

- Hidajat, T., & Hamdani, M. (2017). Measuring Islamic Financial Literacy. *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 23(8), 7173-7176.
- Hoe, S.L. (2008). Issues and procedures in adopting structural equation modeling technique. *Journal of Applied Quantitative Methods*, 3(1), 76-83.
- Huang, S. Y. B., Lee, C. J., & Lee, S. C. (2021). Toward a Unified Theory of Customer Continuance Model for Financial Technology Chatbots. *Information Systems Frontiers*, 23(3), 705-723.
- Huang, X. L., & Huang, X. H. (2023). Impact of Chinese financial development on OFDI reverse technology spillovers: Evidence from China. *Journal of International Trade & Economic Development*, 52.
- Karaca, Ş. (2022). Teknoloji Kabul Modeli Bağlamında Giyilebilir Teknolojilere Yönelik Tutumun Satın Alma Niyetine Etkisi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi (Sosyal), 9(1), 81-101.
- Kiliyanni, A. L., & Sivaraman, S. (2018). A Predictive Model for Financial Literacy among the Educated Youth in Kerala, India. *Journal of Financial Services Marketing*, 44(4), 537-547.
- Kline, R. B. (2011). Principles and practise of structural equating modeling. (T. G. Press, Ed.) (3. Baskı). New York.
- Lan, X. Y., Su, B., & Ji, H. (2010). Research on Factors Affecting the Acceptance of E-business Technology and Decision-Making Method in Manufacturing Enterprises. In *Ninth Wuhan International Conference on E-Business, Vols I-III*, 1995-1999.
- Lavrov, R. V. (2011). Innovative Financial Technologies In Banking: Essence, Problems And Opportunities For Development. *Financial Journal*, (126), 221-229.
- Li, Y., Li, Z. W., Li, M. M., & Wang, Q. (2020). Fintech Penetration, Financial Literacy, and Financial Decision-Making: Empirical Analysis Based on Tar. *Emerging Markets Finance and Trade, 2020.
- Litvinova, S. A. (2018). The Development Of A Financial Literacy System In Russia. In *CBU International Conference Proceedings 2018: Innovations in Science and Education* 6, 314-318.
- Lv, C. C., Shao, C. H., & Lee, C. C. (2021). Green technology innovation and financial development: Do environmental regulation and innovation output matter? *Environmental Science and Pollution Research*, 98.
- Mabula, J. B., & Ping, H. D. (2018). Use of Technology and SME Managers' Financial Literacy in Developing Economies. In *2nd International Conference on E-Education, E-Business and E-Technology (ICEBT)*, 145-152.
- Martens, M., Roll, O., & Elliott, R. (2017). Testing the Technology Readiness and Acceptance Model for Mobile Payments Across Germany and South Africa. *Journal of International Technology and Information Management*, 14(6).
- Martens, M., Roll, O., & Elliott, R. (2017). Testing the Technology Readiness and Acceptance Model for Mobile Payments Across Germany and South

- Africa. *Journal of International Technology and Information Management*, 14(6).
- Mihalcova, B., Csikosova, A., & Antosova, M. (2014). Financial literacy - the urgent need today. In *2nd World Conference on Business, Economics and Management (BEM)*, 317-321.
- Morelli, S., D'Avenio, G., & Grigioni, M. (2022). Investigating Virtual Reality technology acceptance by patients: preliminary results from a TAM-based model. In *Proceedings of the 20th International Conference on Human-Computer Interaction (HCI International)*, 103-107.
- Murendo, C., & Mutsonziwa, K. (2017). Financial literacy and savings decisions by adult financial consumers in Zimbabwe. *Development Southern Africa*, 41(1), 95-103.
- Mustafa, M., Butt, H. D., Ghani, M., et al. (2021). Assessment of Bank Customer's Attitude Toward Financial Technology in Pakistan. *International Journal of Financial Research*, 8(7), 545-556.
- Negovan, A. M., Hurbean, L., & Danaiaata, D. (2011). Using Technology Acceptance Model For Managing It Changes In Universities. In *7th International Conference on Management of Technological Changes, Management of Technological Changes, Book 2*, 401-404.
- Özbeğ, V., & Tahtacı, İ. (2022). Tüketicilerin Kombi Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Teknoloji Kabul Modeli Çerçevesinde Bir Araştırma. *Business and Economics Research Journal (Sosyal)*, 13(1), 159-178.
- Pallant, J. (2007). *SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using SPSS for Windows (Version 12)* 2nd ed. New York: Open University Press.
- Pearson, B., & Korankye, T. (2022). The association between financial literacy confidence and financial satisfaction. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 59(Early Access).
- Polat, M. (2023). Kamu Personelinin Ekonomi Okuryazarlık Düzeylerinin Tespit Edilmesine Yönelik Ampirik Bir Uygulama. *Sosyoekonomi*, 31(56), 441-460.
- Purnamasari, P., Pramono, I. P., Shafie, R., et al. (2020). Technology Acceptance Model of Financial Technology in Micro, Small, and Medium Enterprises (MSME) in Indonesia. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 7(10), 981-988.
- Sarkani, S., Mazzuchi, T. A., & Fletcher, J. (2013). Improving technology acceptance modelling for developing communities using a systems engineering approach. *Technology in Society*, 19(1-3), 63-80.
- Schumacker, R.E. & Lomax, R.G. (2015). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. Mahwah, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Sel, B. (2022). Action research on interdisciplinary teaching of financial literacy in elementary schools. *Turkish Journal of Education*, 11(4), 222-241.
- Spiranec, S., Zorica, M. B., & Simoncic, G. S. (2012). Libraries and Financial Literacy: Perspectives From Emerging Markets. *Journal of Librarianship and Information Science*, 17(3), 262-278.
- Şengel, S., Altınırmak, S., Yolcu, H., Şengel, Ş., Akgül, T., & Okoth, B. (2022). 10 Yaş Grubu Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Eğitimi İle Tüketim

- ve Tasarruf Davranışları Arasındaki İlişkinin Analizi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi* (Online), 15(2), 489-505.
- Tabachnick, B.G., Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.
- Tian, M. W., Wang, L. K., Rodrigues, J. J. P. C., & Al-Saggaf, Y. (2019). Research on Financial Technology Innovation and Application Based on 5G Network. *IEEE Access*, 7, 138614-138623.
- Tiryakı, İ., & Gödekmerdan Önder, L. (2022). Tüketicilerin Akıllı Giyilebilir Nesnelerin Kullanımına Yönelik Davranış Niyetlerinin Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli Aracılığıyla İncelenmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi* (Sosyal), 14(1), 182-202.
- Tural Sönmez, M. (2022). Erken Dönemlerde Finansal Farkındalığın Gelişmesi ve Finansal Okuryazarlık Konularının Matematik Dersine Entegrasyonu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi* (Sosyal), 36(2), 569-589.
- Vukovic, M., Pivac, S., Kundid, D., et al. (2019). Technology Acceptance Model for the Internet Banking Acceptance in Split. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 32(1), 124-140.
- Wentzel, J. P., Diatha, K. S., & Yadavalli, V. S. S. (2013). An application of the extended Technology Acceptance Model in understanding technology-enabled financial service adoption in South Africa. *African Journal of Business Management*, 7(4-5), 659-673.
- Widyastuti, M., & Hermanto, Y. B. (2022). The effect of financial literacy and social media on micro capital through financial technology in the creative industry sector in East Java. *Business and Entrepreneurial Review*, 10(1).
- Wolbring, G., Diep, L., Yumakulov, S., & Yergens, D. (2013). Social Robots, Brain Machine Interfaces and Neuro/Cognitive Enhancers: Three Emerging Science and Technology Products through the Lens of Technology Acceptance Theories, Models and Frameworks. *Techné: Research in Philosophy and Technology*, 1(1), 3-25.
- Wu, B. H., & Duan, T. T. (2019). The Application of Blockchain Technology in Financial markets. In *International Seminar on Computer Science and Engineering Technology (SCSET)*, 1176.
- Yang, J., Lee, T., & Fu, M. F. (2017). A Review on Information Technology Acceptance Model and Related Models. *International Journal of Advanced Research and Technology in Industry*, 3(148), 90-95.
- Zhang, Q. Y., Que, J. J., & Qin, X. T. (2023). Regional financial technology and shadow banking activities of non-financial firms: Evidence from China. *China Economic Review*, 86.